

Библиотека

НОВО ДОБА

Књига 14

Уредник
Димитри Владимир

Штампа
Атеље Сава

Илустрације у књизи и насловна страна
Јелена Стојковић

Техничка подршка
Душан Драшковић

Продаја
062/1264-824
063/264-824
064/222-3716

© Аутор
Издавач „Пешић и синови“
11000 Београд, Топличин венац 17
тел./факс: +381/11/2183-740
www.pesicisinovi.co.rs
e-mail: veca.pesic@gmail.com

ISBN 978-86-7540-241-1

Бранислав Јевтић

САН НА ЈАВИ

БАЈКА ЗА ОДРАСЛЕ – РОМАН ЗА ДЕЦУ

ПЕШИЋ И СИНОВИ

Београд, 2016.

Садржај:

Сребрна потковица.....	7
Златно перо.....	63
Белешка о аутору.....	141

Сребрна потковица

Ова књига је посвећена свима онима који тврде или, не дај Боже, некад помисле, да живот не може бити бајка. Да бисмо разумели све неверне томе, доказаћемо да нису у праву, и то тако што ћемо на сва питања која се само бајколика чине, давати одговоре лагане и просте, као што стварност једина и незаборавна може, а и треба бити. "Se non vedo, non credo." (Док не видим, не верујем - стара италијанска пословица, искројена из Светог Писма), па изволите без куцања.

- Да ли је тачно да су то били летећи делфини прво што је угледао Соћа, тек отворивши очи?

- Да.

- Да ли је поверовао својим очима?

- У првом моменту не.

- *Зашто?*

- Без узбуђивања је помислио да је то само део рибљег сна.

- *Када се пренуо?*

- Када је осетио земљотрес.

- *Шта је предузео поводом тога?*

- Као и сви житељи Емилије Ромање, познате по честим и разорним земљотресима. Потражио је прву при руци шерпу на коју би наишао (у овом случају то је била шерпа црвене боје са белим туфнама), и натакнуо на главу.

- *Да ли су делфини одлепшали у сну?*

- Не, то и није био сан.

- *Када је то Соћа схватио?*

- Када се наднео кроз прозор, протегнуо раширених руку и зевнуо из свег гласа.

- *А делфини, шта се с њима збило?*

- Делфини су весело скакутали један преко другог, правећи грациозно колутове у ваздуху и при урањању остављали запенушане трагове у виду венчића.

- *Мора да се силно изненадио када их је угледао?*

- Више га је изненадило то шта тражи његова кућа насред мора окружена јатом галебова и њиховим крицима. Крикнуо би и он, дакако, да је уопште имало смисла са њима се надвикивати, и то усред морске недођије.

- Дакле, пошто је закључио да се не ради ни о каквом земљотресу, сигурно се осећао сам себи смешним, посебно узевши у обзир ону туфнасту шерпу на глави?

- Ни приближно колико његовом оцу.

- Да ли је његов отац све време био у кући присутан?

- Не, само му је глава наједном извирила из воде. Затим је подигао ронилачке наочари и разрогачених очију спазио сопственог сина наднетог кроз прозор са шерпом која му се још увек налазила натучена посред главе.

- Зашто се отац више изненадио угледавши сина на плутајућој кући, него син тако што је видео оца на месту где је до касно синоћ пре него што је отишао на спавање било двориште?

- Зато што је мање зачуђујуће било затећи оца тамо где му је иначе радно место, док је равно лудилу било очекивати своје дете да сврати њему у посету, и то све са кућом.

- Какво је то радно место, Боже драги, те се усред мора обавља дужност?

- Као и свако друго у склопу редовне полиције, само што је овај посао подводног саобраћајца или скретничара, захтевао и владање ронилачким вештинама.

- Који је то саобраћај он регулисао, рибљи можда?

- За неупућене, постоје и те како раскрснице и под морем и океанима, а не само на сувом копну или ваздуху, и то за подморнице. Наравно да одавно већ постоје, по таквим местима где се морске струје укрштају, довољно јасни саобраћајни знаци за првенство пролаза, али искуство налаже да је мудрије по сменама задуживати по једног службеника, него направити неку много већу штету.

- Мора да је његова главна особина добро стрпљење и унутрашњи мир?

- Напротив. Њега зову Тоза Нервоза већ одавно. (Право италијанско име му је Тото, али нека

буде Тоза, како бисмо се боље прилагодили нашој причи.)

- *Изгубио је живце чекајући смену?*

- Не, него чекајући своју жену односно Соћину мајку. Прича се да је отишла у набавку намирница за кућу и да се отад више није вратила. Чекајући је, у паузама кад није успављивао Соћу љуљшкањем колевке, грицкао је нокте и цупкао ногом, лактом наслонен о колена. Чак и када је изгубио наду да ће му се супруга вратити и Соћи колевка постала претесна, рђава навика да цупка ногом и грицка нокте није га напуштала. Борио се на све могуће начине како би је искоренио, облажући врхове прстију изолир траком и колена углављујући под тешко оптерећен сто, али узалуд. Ето зашто су му злонамерни мештани пришили онај надимак.

- *Како је Соћи објаснио мајчин нестанак?*

- Без околишања. Рекао му је, једноставно, да је отишла тамо где ће јој бити лепше.

- *А, Соћа? Како је то прихватио?*

- Он је већ пошао у школу, већ се привикао на скроман живот са оцем, једино би себе налазио у негодној ситуацији када би се у друштву повела прича о туђим мајкама. Свет је зато временом постајао све отуђенији од њега и утеху је све чешће налазио снивајући о месту где би она засигурно била. Кроз прозор своје дечје собе, заваљен на кревету, дуго проучавајући телевизијски репетитор, као једину ствар која га је делила од неба, пребирао је по очевим речима. Ако је отишла тамо где јој је лепше, нема сумње да је одабрала најлепши град на свету - Париз, и отпутовала ружичастим вагоном са плавим јастуцима. Отад је све мање разлике налазио између репетитора и Ајфеловог торња убудуће, потајно се надајући да ће та веза једног дана прорадити.

- Откуд репетитор у близини куће?

- Њихова кућа се налазила на врху стеновитог брда с погледом на Лигуријско море, усамљена јер су се сви из комшилукa давно већ преселили у малу луку која чини место под називом Риомађоре. Последња је остала њихова кућа зато што су остале једна по једна завршавале у мору. Тај предео је иначе чувен по масовним одронима земљишта из два разлога. Први је стога што су кише тамо ретке, али као да не желе остати дужне никоме; када се присете, оне немилице и више него обилато надокнађују пропуштено. А, други је људски фактор, како се на Телевизији Ђенова изражавају, која је, уосталом, ту и поставила репетитор одабравши највише место у околини. Наиме, док се италијанске власти нису смиловале и прогласиле цео обални појас, познатији као Пет Земаља, за Национални парк, дрвосече су незаконито посекле добар део шума. Без дрвећа и њиховог корења, земљиште по падинама и стрмим брдима, изгубило је последње заштитнике, и претворило се у клизишта.

- Мора да је то додатно утицало на Соћу што је доста времена проводио сам?

- Напротив. Нимало није чезнуо за насељем Рио-мађоре које се између осталог и није много разликовало од других четири која чине Пет Земаља. Више је чезнуо за погубљеним дрвећем познатом по томе што нема главобољу јер лишће које их краси, носе с поносом током читавог свог живота, а које обично траје бар неколико векова. Мушкарци су се редом бавили ноћним риболовом, и хватали рибе у пола сна. Њихови рефлектори, са барки и чамаца, окренути ка морској површи у облику полумесеца, мамећи још нерасањене рибе заводљивошћу медуза на четворокраке удице, издалека, са Соћине стене чинили су се као трептави рој свитаца. Њихове жене, на другој страни, бавиле су се сасвим другачијим занимањем. Одлазиле су дубоко у борову шуму, и скупљале шишарке богате семенкама, од којих су справљале потом, у свету чувен сос, по имену *песто ђеновезе*. Све то заједно Соћу је само одбијало. Да ли се у то умешао и његов водени знак у хороскопу Риба, па је према свим воденим бићима неговао нескривене симпатије и сродност, тек, он никако није себи могао да објасни зашто пет залива званих Пет Земаља још зову и Голфо деи Поети односно Залив Песника. Мора бити да је

романтично назван од стране неког песника претходно добро опијеног лигуријским вином, а који сигурно није имао прилике да осети јед посустале кишурине на себи.

- Вероватно му је пријало више друштво у школи него самоћа која му је очигледно сивилом бојила дане, и ноћу звезде са неба искрадала као мамац за рибе?

- Бар да је тако. Другари из школских клупа, будући немилосрдни рибари, исто тако су и милосрђа издвајали према њему, некако се опходећи као и цело место Риомађоре према оној особењачкој кући поврх узвишице. То што је први научио да чита и писао бриљантне саставе само је распиривало њихову сујету. Све добро у њему они би занемаривали, а оно наизглед траљаво одрађено извргивали би руглу и подсмеху. Девојчице, на другој страни, нису налазиле на њему нимало привлачности будући да је имао водњикаве очи азурне боје, које су претиле свакога часа да им исцури сав садржај ако би се, којим случајем, превише нагнуо напред.

- *Верујем да су га барем учитељи узимали у заштиту?*

- Ако су прва четири разреда била пакао, за оно што је уследило треба тек пронаћи нову реч. Наиме, после летњег распуста, док још нису испарили безбрижни дани проведени у лаганој доколици, искрснуо је пети разред, нови другари па тако и наставници. Већ на првом часу, још пре него што су се представили, наставница је баш њега морала да придигне и упита:

„Хајде ти са плачљивим очима, што мислиш да те не примећујем како се кријеш иза другара испред себе у клупи, устани и реци нам да ли знаш ко је био Дарвин?“

„Риба“, срамежљиво одговори Соћа.

„Риба, кажеш?“, понови у неверици наставница, благо речено збуњена. „А да ти то мало не тераш шегу са мнош неваљалче?“

„Дарвин је риба (ајкула) из цртаног филма наставнице“, цео разред ускочи.

Наставница, још увек не долазећи к себи, постави ново питање:

„А знаш ли ко је био Микеланђело?“

„Ох, како не бих знао.“

„Врло добро. А сад нам реци шта је он био?“

„Нинџа“, као из топа испали дечак разбарушене косе и расколаних очију, нескривено срећан што ће већ на почетку стећи повољан утисак.

„Како, молим? Како то мислиш нинџа?“, врисну наставница.

„Па, нинџа корњача, разуме се.“

На то се целим разредом заорио такав смех, да је наставница са тешком муком, после дужег времена успела да поврати почетни мир и успостави ред у учионици. Од тада га она узме на зуб, а другари га прозваше једногласно Соћа (што би на његовом матерњем италијанском језику гласило *Frane*, а значило дудук, клипета или неспособњакловић; као и одрон или одроњавање стена и земљишта, што претпостављате није

било на уму његовим вајним другарима када су га овако великодушно частили надимком, па ћемо узети слободу и превести што приближније изворном). Касније је то само допринело да се више никада не прилагоди друштву. На физичком је имао везане ноге, странице свезака су биле препознатљиве по сврачијим стопалима, а за време одговарања издавао би га глас, кочио му се језик, сушило грло и једино што је жељно ишчекивао било је звонце као спас.

- Да ли је он то имао проблема са учењем? Да није имао лоше памћење, спорије разумевање или напосто није волео да учи?

- Ништа од тога. Дечак је живео у свом свету, и занимао се за ствари искључиво које су њему биле важне. Ко се у животу, уопште, па могао подичити да га пред околином, напрасна или пак подужа фаза смушености није излагала непријатностима и подсмевању. Нема дилеме да је сва заслуга припадала разбукталој машти, као његовој доминантној особини. Може се рећи са сигурношћу да то потиче још од времена када га је мајка сваке ноћи успављивала уз приче за лаку ноћ које је тог момента смишљала. Након мистериозног

одласка, уместо ње крај узглавља, дуго би још остајао у будном стању и сам себи приповедао нове и нове приче. Зато и не треба да чуди што је у писању састава био тако рећи неприкосновен.

- Зар то није било довољно да омекша срце оној плаховитој наставници?

- Сујета горе нагриза човека од зубобоље, а поменусмо да га је она заденула још из почетка на зуб. Шта рећи о случају када је на слободну тему Соћа написао састав такав да му је цео разред аплаудирао, а она сумњичава, са некаквом болном гримасом на лицу, само је процедила кроз зубе Кеџ, уз образложење да му га је написао отац код куће.

- Али, Тоза Нервоза је, колико смо схватили, био често одсутан, додуше из оправданих разлога с обзиром на захтевност посла којим се бавио, и према томе, пре ће бити да је Соћа, иако то нерадо признајемо, припадао оној деци препуштеној самој себи. Уопште узев, колико је то састав био генијалан па га је и овога пута морала ниподаштавати?

- Никаква посебна генијалност није се огледала у томе што је написао тада, као и обично. Састав је био сасвим једноставно писан, толико да би га могао било ко прочитати, с таквом лакоћом да тога није ни постајао свестан. Евентуално би стекао утисак да неко време не пријања за тло, али то не можемо убројити у земаљске законе. Дакле, ни по чему га не можемо истаћи као вредног неке веће пажње, а посебно наставничине љубоморе и шиканирања, осим, можда, ако не поменемо извесну аутентичност по којој се издвајао његов задатак од осталих. Ту приземну жену могла је иритирати једино његова ноншалантност с којом је као из рукава засипао папир једном за другом темом за разлику од просечних вршњака, који су вечито помињали једне те исте ласте у пролеће, жуто па увело лишће у јесени, или најобичнији списак јела који је чинио једноличне дане проведене на божићним феријама. Само да је хтео, могао је да стекне сасвим пристојан џепарац продајући теме осталима. Али, да не околишемо много, прича, која је наставници проузроковала нови шкргут зуба, дешавала се у једном парку. Наиме, летећи термити чије краљевство се налазило дубоко у једном стаблу, једног дана извели

су отмицу, у суседном мравињаку, када су мрави били увелико на радној акцији. Пошто је киднапована краљица била стављена у кућни притвор при врху стабла, а до тамо је мравима била немогућа мисија да доспеју с обзиром на постављене барикаде као и на редовне извиђачке ваздушне патроле, морали су прибегнути виспренијем средству. У току безуспешног вишедневног мудровања, зачуо се бат корака џиновског људског створења у близини мравињака. Мрави полегаше како то безбедносне мере налажу за време узбуне. Кораци су равномерно одјекивали, таваница се урушавала, и када су сви мислили да је затишје коначно заузело место земљаним потресима, нешто плъусну на тротоар и не одиже се више. Обазриво, глава по глава мравима је израњала на површ. Била је то џиновска жвака. Међусобно се згледаше и у исти мах заиграше од среће. Не часећи часа, потрчаше до жваке и за трен ока ружичасту масу прекри црна гомила. Свако је кицнуо по комад, мало прожвакао и почео да дува правећи балоне веће од њих самих. Један по један, узлетеше мрави ка оном злокобном стаблу. Прве групације мрава послужиле су како би замајавале оне летеће супарничке трупе, а већ друге

устремљивале су се ка шупљини поврх стабла која је чинила главни штаб термита. Ту су херојским залагањем приморали на предају непријатеља, и ослободили своју краљицу. Ето, то је цела прича. Наставница је са посебном пажњом убележила оног кеца у дневник, као да спушта печат на његову судбу. Соћа је као и обично, прижељкивао само да што пре звонце одслужи своје. А на судбоносни час и срећу није дуго морао да чека. Жеља му тако и беше испуњена када му је коначно одзвонило у школи.

- Ово заиста звучи као почетак неке трагедије. Да ли ће бити неопходне марамице, пошто се лако назире неко шмрцање?

- Може се рећи да је свима тада лакнуло, укључујући Соћу и другове, као што то ни код наставника није изазвало посебну жалост. Ионако је само представљао сметњу на часовима. А, то се, гле чуда, догодило на школском одмору. Било је то једног зимског дана када се температура спустила испод нуле, што није баш уобичајено за медитеранску обалу. Додуше, снег није био толики да би се хватао по вуненим капама, па је тако поштедео и школско двориште

да се не ушљиска обућа помахниталих ђака пред нови час. Једино су се баре претворене у лед овде-онде цаклиле као разбацани парчићи једног истог огледала. Соћа је мирно седео на клупи и довршавао своју ужину, нехајно гледајући врхом ципеле ледену бару пред собом. Погледом упртим у смрзнуту воду, дубоко забринут за свог оца који је био на редовној служби под леденом водом, мисли му никако нису мировале. У том тренутку, мимоилазећи бару, прошла је дежурна принцеза школе Лукета. За себе је сматрала да је најлепша девојчица, не само у школи већ на свету. Ко о чему, у току разговора, вечито окружена својом краљевском свитом потрчкалица, неизбежно је премо-тавала једну те исту причу или, боље речено, изна-лазила ману за маном глумицама по тинејџ-серијама. Као унука чувеног стрип цртача, локалне звезде и богаташа уједно, била је миљеница, разуме се и међу наставницима и директором. Једино је она имала привилегију да тако млада носи лакиране нокте и сукњу до изнад колена. Тако да не чуди зашто је и по зими, тако заљубљена у себе, *морала* да носи маркирану одећу у скраћеном кроју. Све наведено доћи ће на штету, а коме другом до нашем малерозном Соћи. Није

се морао добрано ни убрисати од управо сажваканог сендвича, јер шљага којом га је почастила Лукета довршила је започету радњу. Без објашњења, уз безмало ридајући плач, отрчала је у школу и то право до зборнице. Бука и паника настадоше, часови су каснили, и то све док наставница није ушла у учионицу и руком, без речи, Соћи ставила до знања да се подхитно упути ван. Залупивши врата треском, отпратила га је за уши до канцеларије директора. Захваљујући јој се, директор га је љубазно посадио у фотељу наспрам себе, и наставио да чепрка по папирима чиме се до малочас бавио. Прошла су три пуна сата, за која се Соћа поштено намучио да га не освоји сан, да би га раздрмала три ситна куцкања о врата. По позиву, Тоza Нервоза је одмах похитао до школе, забринут првенствено за здравље свога сина. Међутим, тамо га је чекао шокантан дочек. Отац је био, у најмању руку саблажњен, а ништа мање ни Соћа који је изгубио моћ говора. Наиме, Соћа је био окривљен да је методом огледала, на крајње подмукао начин, уз помоћ одраза о залеђену бару, кришом завирио под сукњу школској другарици Лукети, најбољој ученици генерације, примеру, угледу и поносу те установе. Отац је на све

могуће начине испрва покушавао да одбрани сина, тврдећи да он то никада не би урадио, да би и на колена на крају пао, али узалуд. Директор је већ и пре него што је дошао, потписао исписницу из школе. На путу ка кући, отац га је тешио свим силама и уверавао да ће пробати следеће године у оближњој Специји да га упише и настави са школовањем, док је Соћа једва прикривао радост, знајући колико је градић Специја удаљен и да због свеопштих услова до тога никада неће доћи.

- Поучна прича нема шта. Да ли се бар нешто врзмало по глави кукавном Соћи у виду заната? Да ли га је интересовало било шта? Да ли је имао представу шта је, какав је и колики је живот?

- Занат му је био у генима. Читаво његово породично стабло по очевој линији бејаху дрводеље, али је за то марио као за последњу ужину. Интересовало га је све. А, живот је знао, можда, и боље од других шта нуди, а шта ускраћује. Зато је одабрао да у животу буде апсолутно ништа.

- Мислимо ли на исто? На дангубу, хватача зјала, глуватора, вуцарала, лезилебовића...?

- Не. То Апсолутно Ништа значи само за остале осим за такве као што је он. Таквима као што је он, односно обдаренима маштом, потребно је једино још да буду писмени, и да постану оно за шта и јесу пред-одређени, а то је да буду писци. Његову храброст треба наградити, јер није мала ствар, на питање чиме се бавите, да на ваш одговор: „ Писац “, сви тек што понешто затрепћу, и као да понављају, они вас поново запитају: „Ма добро, али шта стварно радите?“ Трновит и безмало незахвалан пут, праћен истим коментарима све док се судбина не дочепа тренутка када више нико неће морати да поставља оно исто такво питање, већ ће то чак умети и да поштује.

- Хм. Од трња до звезда пут је дуг. До тада са ким ће се дружити, некада је и лоше друштво боље од потпуне самоће?

- Можда је ова прича некако преко реда узела маха, ако узмемо у обзир место одакле смо почели нашу пловидбу. Подесило се баш да ће прва особа која је спазила да је кућа поред репетитора склизнула при одрону у море, и пријавила надлежним органима, бити иста она која ће и постати највернији пријатељ Соћи

након избацивања из школе. Руку на срце, то није био никакав његов вршњак нити приближних година пајтос, већ локални поштар Кокодрило. Оно заједничко што их је везивало било је обострано разумевање услед не-разумевања околине. Као што смо већ приметили, малено заливско место, ако на нечему није било шкрто, то је било на надимцима. Кокодрило су га звали зато што је, по њиховим речима, имао њушку као у крокодила, некако претерано истурену са неправилним и проређеним зубима, и са вечито нескидајућим осмехом од уха до уха. Уз то је више него симпатично врскао, а уместо слова Л говорио би В. Све узевши у обзир, звучао је, ни мање ни више, као неко размажено дерле заробљено у лику одраслог крокодила. Али, и поред тога, био је омиљен код свих мештана, који су на њега гледали као на безазленог аброношу, што му је на другој страни, за сва времена ускратило могућност дружења и романтичног ћурликања под месечином са лепшим полом. Осуђен на доживотну самоћу, раширених руку је прихватио Соћу, и према њему се опходио готово као према сину.

- Ако је одиста имао дугачак језик као аброноша, имало се од њега шта и прибележити за неког ко

се жели бавити писањем, преплићући измишљотине и понешто из стварних догађаја. Али, зар не беше прерано да Соћа прионе за писањим столом?

- Наравно. Време које ће протећи док не сазри прва прича у њему, искористиће ваљано, посматрајући га, а опет не напуштајући школску терминологију, као један продужени распуст. Биће то писање састава за време часа без временског ограничења.

- Права бајка, рекло би се. Јесу ли ишта корисно радила та двојица богомданих ствараоца?

- Ох, како да не. Кокодрило је имао ту срећу у односу на остатак Риомађореа тако што је живео уз саму обалу, а кућа му је, ако се то уопште може тако назвати, била унутар удубљења у стени, готово у омањој пећини. Срећом, јер су остали мештани по васцели дан морали да живе како то заповеда Сунце. Наиме, сам назив Риомађоре настао је као спојеница од речи залив и велики, а заправо се мислило на залив из кога извире мала река, а увире, односно, улива се у њега велико море. Као што поменусмо на почетку, таквих залива је још много уз обалу Лигуријског мора, али најлепше место скупине од пет

залива или Пет Земаља, или Залива поета још, било је Риомађоре. Сам залив делио је место на десни и леви обронак, настањен терасасто поређаним кућама, тако да је са брода изгледало као да је неко по средини засекао гомилу шарених макетарских кућица. Стога је половином дана Сунце немилосрдно доводило до усипања једну страну насеља, док би друга уживала у благодетима сенке. Ноћни риболовци никад довољно наспавани негде око подне полако би напуштали своје домове и прелазили код оних преко, како би отели мало од хлада и себи приуштили одмор пред нову напорну ноћ, и тако обратно, кад сунце наново промени ћуд половицом дана. Поштар Кокодрило није имао тих тегоба, живео је у вечитом хладу, нескривено поносан на своју јазбину. Ту му је на жалу, открио чари дружења са рибама. Љуби рибе, оне ће ти хиљадоструко узвратити, говорио би му. Први пут, када је изнео до обале унутрашњу тракторску гуму, корито за мешање погаче, котарицу са јајима и кукурузним брашном, Соћа се запитао да му којим случајем Сунце није ударило у главу. Међутим, када је у кориту умесио презле, и рекао му да се скине го, већ је пожелео да се дадне у бег. Тада му је Кокодрило објаснио смисао

свега. Тракторску гуму је бацио у воду са кеја, а Соћа потпуно го, односно већ уваљан у презле као поховани гологузан, спустио се лагано у море. Загњурио је, подвучао се под гуму и опустио се наслоњених леђа и лактова о луксузно пловило. Није прошло много времена, кад, из свих могућих праваца настаде прави метеж и престижно утркивање ситне рибе, да бар једно зрнце са Соћиног тела штрпну. Хиљаду би се слатких уштипа поткрало без реда и најаве док Соћа не би остао пристојно оглодан. Спирала топлине прострујала би кроз њега и он захвално погледа у правцу Кокодрила који се значачки смешкао с крезубим тврђавама од уха до уха.

- Са таквим третманом догураће до Академије наука, у то нема сумње. Но, осим телесних вежби, да ли је његов духовни учитељ поштар још нешто чинио поводом Соћиног уздигнућа?

- Телесно здравље је јако важно за здрав дух, а духу су се посвећивали у предвечерје посматрајући залазак Сунца, када му је Кокодрило објашњавао историјат и порекло Соћине породице. Говорио је, да су му сви преци по мушкој линији, били сви одреда

дрводеље. Ако изузмемо оне уобичајене столарско-занатске реквизите, и оправке што су мање више радили комшијама за џабе, њихов заштитни знак биле су *polene*. Шта је полена, то је итекако знао Соћа, јер је у подруму дремала баш једна таква. То је била женска фигурина коју су стари бродови имали на свом прамцу истурену како би им доносила срећу и управљала их у жељеном смеру са бродског шпица. Сећао се добро, као да је јуче било, када је мајка дотрчала из подрума и рекла оцу, како је бришући праšину са њеног лица, полена трепнула очима и пружи́ла јој блажени поглед. Отац ју је уразио на једвите јаде, уверавајући да је то само последица умора, и да једноставно треба мало да предахне. Ко зна колико полена су сачинили у дуборезу твоји дедови, настављао је причу Кокодрило. Вековима је Ћенова била највећа поморска сила, па тако и место највећег бродоградилшта. За сваки део брода одређена фамилија је била специјализована, чувена и готово незаменљива. За оне грубље делове конструкције брода мајстори су били малтене приковани за бродоградилште, док је израда полене изискивала ипак мало уметничке осамљености и одвојености од света. То је

био главни разлог зашто су сви дедови живели подаље од Ђеновљанске метрополе и гунгуле. Тамо су налазили мир и живели готово монашким животом. Породична опсесија да направе од незграпног дебла анђела женског рода, као нешто што нико није никад направио, а може се рећи и да није ни постојало, пратила их је генерацијама. Увек су били за нијансу надамак остварењу, али никада до краја. Били су страствени уметници, у толикој мери, да су и оно мало новца што би завели као зараду у кући, трошили немилице на путовања по Италији. Наиме, обилазили су све знаменитије цркве, катедрале, базилике, па чак и гробље Стаљено у Ђенови, најлепше на свету, ако је то примерен израз уопште, како су га они називали. А, све да би усавршили до танчина своје вајарске вештине, угледајући се на старе и ненадмашне мајсторе ренесансе и познијег периода. Међутим, догоди се случај да пред сам крај 19. века, као што то већ обично бива крајем векова, а посебно миленијума, да се природа узјогуни и пошаље неко незамисливо невреме као опомену људима да убудуће обрете пажњу на понашање. Прича се, јер нема живих сведока, а опет, немогуће је такво нешто истиснути из памћења;

да се однекуд са неба појавила муња у облику вртлога коју мештани назваше Огњена пијавица. Срећом по тадашњи престрављени свет, никога није однела са собом, чак ни кровове кућа није рашчупала. Када је ишчезла, још пар дана кише су опседале залив, и море се такође стишавало. Са првим сунчевим зрацима, и мештани измилеше из кућа. Када су се уверили да никоме ништа није зафалило и нема значајније штете, тек, на обали угледаше некакво дебло. Обазриво му се примакоше, пре свега јер је било зифт-црне боје, потпуно суво, и на запрепашћење присутних још се пушило као да се докотрљало с неког пропланка пожаром захваћеног, а не доплутало са пучине далеке. Многи се мудријаши ту нађоше, те узалуд стадоше да пребирају по мислима. Пожара није било у широј околини, гром нигде није скоро опалио, а да је доспело са неког острва, није било могуће узевши у обзир најближа, јер би се успут сто пута охладило. Када су му се примакли још ближе, на стопу удаљености и почели да броје у недоглед године, који сви знамо, означавају годиште дрвета, и стигли до неколико хиљада тих концентричних кругова, надаше се у бег. Од тада су га прогласили за уклето, и у широком луку су га

заобилазили. За разлику од примитивних рибара, Соћин прадеда није био толико празноверан. А, како би и био, када је радио у Ћенови послујући са морнарима са свих страна света, и наслушао се свих могућих лажи и претеривања. Храбро се одазвао изазову који је струјао вековима кроз крв његових предака, и одвукао дебло до своје куће која је уједно била и радионица. Латио се длета и чекића и сместа се подухватио обликовања полене. Време је пролазило, чак и када је добила крајњи облик, прадеда се оглушио на безбројне понуде бродовласника, вечито изналазећи себи нову ману и недостатак свом ремек делу. Могао је и брже да је исклеше, да је пратио традиционалне дуборезачке стандарде, али он је увек хтео више. Хтео је да јој удахне живот, а то ће потрајати, био је сигуран, и зато се снабдео стрпљењем. У међувремену су дрвене бродове и старе једрењаке полако одмењивали лимене грдосије, и све мање купаца је куцало на његова врата у Риомађореу. За прадеду се увелико причало да је застранио. Жена га је одавно напустила, а они последњи посетиоци говоркали су да су га затицали како разговара сам са собом у подруму. Када је коначно привео посао крају,

нанео је на полену последње декоративне детаље фарбајући је најфинијим бојама почевши од одеће преко њеног грациозног тела, те бојадисања анђеоских крила, па све до шминке на умилном лицу. Занет дугогодишњим радом на свом животном, или боље рећи породичном делу, није ни приметио да су му коса и брада увелико досезале до колена. Чим пре, прописно се дотерао, избријао, и срећан као мало дете потегао пут Ћенове. Тамо га је сачекало разочарање. У луци више није било укотвљених бригантина, галеона ни каравела са сапетим једрима уз катарке и јарболе, већ лимено бродовље као неки џиновски отпад гвожђурије набациане уз мало реда на једну гомилу. Одмах је схватио да га је време прегазило, и попут бродолоника, вратио се кући. Полену је заувек похранио у подрум, дозвоа жену и сина натраг, али уз обећање да ће се оканути израде неисплативих ствари. Почео је да израђује верглове, па када су и они изашли из моде, његов син се препустио изради музичких кутија за заљубљене, што је такође имало кратак век, и тако дођосмо до Тозе који је ставио тачку на породични бизнис, пре свега што уметност и бизнис не иду заједно, и отишао на курс за подводног полицајца, јер је

то било једино загарантовано место, где нема много конкуренције.

- Није тешко погодити зашто. Као што није никакво чудо зашто га је напустила жена када јој је муж чешће био окружен рибама, него што је био присутан кући.

- Погрешан закључак. О њиховој романси још се прича у Риомађореу. Најсимпатичнији део сигурно припада самим почецима, односно времену удварања када је Тоза све чинио како би јој се наметнуо.

- Није ваљда јадну девојку препао повлачећи је за ноге док је пливала ка дубини?

- Заправо, место где су се упознали била је обућарница. Да би платила себи почетне студије на Универзитету у Ђенови, Ђуља, како се иначе звала, привремено се запослила у продавници обуће. Када је по први пут угледао, то се догодило тамо. Ушао је са бušним ципелама изваљеног ђона у радњу, и спазивши је, као да га је прострелио гром. Била је то љубав на први поглед. Ни њој није било свеједно, судећи по томе што је без питања који број носи, већ почела да

трага по сталку са мушком обућом који је досезао све до плафона. Судбина или нешто друго уреди да баш у том тренутку док се пропињала на прсте избије курцшлус у телефону са стола затеченог између њих. Тоза се примаче, међутим, Ђуља, онако препаднута, посрну и све кутије са полица попадале по њима. Док су кутије око њих створиле праву купу, он је нехотице објуми око лактова. На свеопште изненађење, у Ђуљиним рукама нашла се кутија са ципелама и то управо његовог броја. Отклонио је ципеле кројене за њега, помогао уплахиленој продавачици да врати обућу на место, и одмах након што је платио рачун, изгубио се некуд са кнедлом у грлу на улици. Вратио се за пола сата држећи у руци бели кишобран и уз бојажљив осмех предаде га на поклон, у жељи да се искупи за метеж који је изазвао. Она га узме са осмехом на лицу и у намери да га опроба, подиже га изнад главе и притисну дугменце поврх ручке. Како се отворио абажур, из њега се просу јато црвених латица ружа, које је Тоза претходно ставио у кесу и утегнуо између металних костију кишобрана, тако да се отварањем расу садржај њој посвећен. Ђуља није очекивала у тако кратком временском року два препада на њено

крхко срдашце, те заплака. Тозу то ништа мање није потресло те утече за тили час. Риомађоре никада није оскудевао када је у питању надалеко чувена лепота његових мештанки, препознатљивих још и по даху мирисном попут борове шуме у лето када се с морем дошаптава. Али, Този је запела за око само она.

На кеју на ком пристају трајекти из околних залива, где се завршава и шетња девојака стасалих за удају, Тоza ће небројено пута давати све од себе да је придобије. Месецима, данима и сатима је просио ми-

лостињу њеног осмеха. Једном се успентрао на високу и нимало безопасну хрид која гледа на кеј, сачекао да она с другарицама прође, обрати пажњу на њега, и извео дотад невиђен скок у воду. Испрва се винуо као ластва раширених руку у знак поздрава вољеној, затим направио такозвани прелом у ваздуху додирнувши прсте на ногама, начинивши на тај начин клањање, и напослетку се као ексер зарио у воду. Дуго су гледаоци имали да чекају да изрони луцкасти удварач, док их све није изненадио, дошетајући крај њих, сув са пешкиром обмотаним око главе као неки источњачки мађионичар, да би им правио друштво, кобајаги не знајући шта то траже погледом по немирним таласима. Ђуља је напућила своје јарко црвене усне и напустила кеј не обазирјући се на довикивања другарица. Али, онај кључни моменат када ју је освојио десио се дана када се враћала кући сама са железничке станице, допутовавши са Факултета за изучавање страних језика. То је био најтужнији дан у њеном животу. Пала је прву годину, и тиме се и рушио у потпуности њен сан. Као образложење зашто су је оборили, професори су истакли да сувише споро пише и самим тим не постиже довољно да похвата белешки.

Оно, истини за вољу, нема им се шта замерити, када се узме у обзир њена врлина, која, ето, може испасти и мана. Наиме, нико није умео тако лепо да пише као она. Али за такав краснопис било је потребно и време. Ни за живу главу се тога није одрицала, па ни по цену да је избаци са факултета. Касније ће постати најважнији краснописац или калиграф Италије, језике ће самостално и на своју руку изучавати, али све се то није могло предвидети тада, нити је било важно у том тренутку када се искрцала из воза у Риомађоре. Ходала је шуткајући каменчиће с пута, једва прикривајући срџбу и очај. Не слутећи ништа, за њом се зачула песма *Ла вита е бела*, понављајући се изнова и изнова. Тек после неког времена када је закључила да то није изнедрила њена машта већ да је то неко прати, осврнула се за собом. Био је то Тоза, задихан од мотања педала на троциклу који је уједно био и стари вергл. Ћуља је погледала тог симпатичног досадњаковића на том смешном троточкашу са ормарићем који испушта музику уз помоћ педала, и напослетку му је пришла. Претпостављате да су од тада остали заједно и убрзо на свет донеше и Соћу. Зарад љубави она је жртвовала своју каријеру у Ћенови или Фи-

ренци, зашто не, као центру културе у Италији, тако што је остала да живи са њима у тој скромној бараци на стеновитом брду понад Риомађореа, а он је такође то ценио, и радио даноноћно, не штедећи се, како би обезбедио најпотребније за кућу, и да би она могла да усавршава језике и калиграфију.

- Сада је све јасније, зашто су их остали мештани посматрали не без извесне дозе сујете. Зато што су они који су завређивали много више, остали доследни себи и принципима и остали да живе спајајући једва крај с крајем. Поносити, нису посустајали ни пред претњама од елементарних непогода када су бездушне дрвосече све обрстили под њиховом кућом. Али, једно још остаје нејасно, зашто би Ђуља напустила Тозу, а посебно сина тако напрасно и без икаквог поздрава, а камоли објашњења?

- Погрешно је што су сви тражили разлоге у њој, требало је, можда, истраживати даље. Кокодрило је и о томе беседио Соћи. Причао му је да је она временом постала највећи стручњак за изучавање светских писама. Већ је увелико владала свим важнијим светским језицима, чак дотле да је знала да тумачи

санскрит. Ишла је тако дубоко да је била надомак одгонетања корена свих језика. За то јој је фалио још само кључ. Онај прапочетни потез који је начинио древни човек када је усхтео да забележи нешто вредно памћења. Тако и писци настају, настављао је предавање Кокодрило, од момента када им се накупи толико у глави да почну да заборављају, Тада из њих прокључа као вулканска лава, и попут стихије, речи се слију на папир. Ђуља је добро знала да праписац није имао папир на располагању, али то и није од неке важности, за сам запис. Доказ за то и јесте наша реч и моћ споразумевања, која се временом само мењала и преображавала у складу са сеобама људи по различитим крајевима света. Говоркало се, не само у крају, већ је то читао по новинама Кокодрило, да је чак била на корак од дешифровања етрурског писма. У последње време, због тога и јесте доста путовала по регији Венето, истражујући везу, било какву која јој може указати пут којим се кретало описмењавање народа, давно пре нове ере. Но, додатну збрку уноси то што она није нестала на неком од тих путовања, већ овде када је отишла у уобичајену набавку намирница.

- Све у свему, поштар му је итекако помагао да испуни празнину насталу нестанком мајке.

- Са тим бисмо се сви сложили, али не и његов отац. Временом је почео да примећује промене у понашању свога сина, и он, мало по мало, одлучи да пресече тако што ће ставити забрану на њихово више него присно дружење.

- То пре наликује на то да се у Този појавила грашка љубоморе?

- Било како било, одлука је донета. Поштар је надаље виђао само када је овај доносио коверте са рачунима. Тада би се гледали ћутке као осуђеници. Али, Кокодрило не би био онај који забада нос свуда па и тамо где му није место, да није и овога пута прекршио правило. Једном приликом када се уверио да је Тоза на послу, донео је крадом Соћи поклон. То су била два рекета, један са мрежицом и други, без. Соћа је збуњен само провртео главом, а поштар је извукао још и сапун из џепа. „Слушај ме добро, малиша. Ово није обичан сапун, ово је тибетански чаробни сапун, бар ми је тако рекао један Кинез када сам био у сваштарници у Ђенови последњи пут. Буди на

опрезу да те отац не ухвати, јер онда сам награбуо. Иначе, по речима Кинеза, када сапуницу дунеш кроз рекет моћи ћеш да видиш неке ствари које припадају неким другим димензијама, а тичу се онога ко се њиме служи. Није ми баш све било јасно, јер Кинези ко Кинези, само мумлају, упропастише нам наш најлепши језик...“, како то изусти, запева једно отресито Ла вита е бела..., и побеже низ падину.

- Зар је Соћа имао храбрости да се опроба у магији?

- Када се неко нађе у безнадежној позицији, у појединим ситуацијама прибегава и стварима којима иначе никада не би. Тако је Соћа напунио коританце са водом, убацио тибетански сапун, промешао рукама и направио сапуницу. Затим је узео онај рекет са мрежицом, умочио га и из све снаге дунуо кроз њ. Из мрежице, као мећавом распршени, свуд по соби разлетеше се мехурићи препуни слика. То су биле слике из његовог детињства, и оних из очевог и мајчиног живота. Подбочио се на кревет и тако остао да посматра слике које никада у животу није видео. Спектар боја испуњавао је његов собичак, и како би који

балончић погледао, он би прхнуо цмокћући гласно за собом. То је мајка крадом слала пољупце однекуд, а он би само одбрискивао образе као да хоће да јој поручи да више није мали за такве ствари. Када се зачуо и последњи цоктај, узео је онај рекет без мрежице и потопио га у сапуницу. Извукавши га, дунуо је изнова, али овога пута пред њим се створи огроман балон насред собе. Отпозади је ускочио у њега и почео лагано њиме да хода, брзином која је одговарала балону да при том не прсне. Са унутрашње стране гледано, приказивао је спољашњи свет потпуно другачијег изгледа. То је био балон из кога сте могли да видите и гледате споља оно што бисте ви хтели да буде испред вас у стварности. За собом је оставио окречене зидове, а сада се нашао негде у дивљини као посматрач у прелепом пејзажу, покрај широке и троме реке; за собом је оставио креветић и писаћи сто поред, а сада је пред собом спазио маленог дечака како разговара са неким деблом положеним на пешчаној обали; таман када је пожелео да му се обрати, балон се већ докотрљао до првог зида и ту се распрснуо. Мокрим челом, Соћа је поздравио носом окречену површину зида. То је био знак да се вратио

реалности. Соћа је био одушевљен, скакао је од среће у тим тренуцима. Од тада је обичавао тај ритуал кад год му се отац налазио ван куће. Међутим, сапуна је било све мање, и за последњи пут, одредио је себи да то буде у току ноћи.

- Надамо се да се по помрчини није још више нагрдио?

- Умало. Тако је јако треснуо о зид да му је срце престало да куца. Схвативши озбиљност ситуације, расколачених очију изашао је на терасу испред куће и на небу угледао безброј звездица које се наједанпут погасише чим га забринутог опазише. Он утрча у собу уплашен, а од срца ни гласа. Потом примети да у грудима опет чује откуцаје. Излете на терасу, и гле чуда, звездице су опет биле тамо.

- То ће му ваљда послужити за наук да се не суочава са непознатим тек тако?

- Има истине. Али, упркос томе што је сапуница одслужила своје, и Соћа помислио да више никада неће ступити у контакт са мајком, па било то и уз помоћ тајанствених сила, грдно се преварио. Од тада

је сваке ноћи пред спавање, могао готово опипљиво присуство мајке да осети крај кревета. Поново му је као некада у детињству навраћала на причу за лаку ноћ. Последња прича, баш пред ону кобну ноћ када ће се догодити библијско невреме какво се обично јавља пред крај векова а нарочито миленијума, овако је текла. Ћуља ју је назвала Бајка о Црном Витезу и Принцези од Пурпура. Припаднике Краљевства од Пурпура чинили су јастози, тихо му је испредала причу крај узглавља мајка. Краљевство се налазило негде у дубини преко пута Ћенове. Ту су пронашли мир саплеменици, и живели једноставним животом прехрањујући се алгама, и излазећи из својих кућица искључиво у ноћима пуног месеца. Тамо куда обично придолазе највећи бродови, туристички крузери и гигантски носачи контејнера са сваковрсном робом, из свих праваца света. Краљевством су краљевали краљ и краљица, и имали су најлепшу кћер у Лигуријском мору. Просаца је било небројено много, али је принцеза остајала равнодушна на сваку понуду. Било их је свакојаких, све лепши од лепшег, с пурпурним оклопима на себи, од којих су неки достизали дужину и до пола метра. Не!, само је одмахивала кљештима принцеза. Опште је

познато да јастози када пронађу себи суђену душу, више се никада не раздвајају, и када се пронађу могу се често срести како плове загрљени испреплетаних кљешта, и тада неретко постају и бесмртни уколико не набасају на неког злотвора у виду морске немани или човека риболовца. Док, наједном, у њихово краљевство не бану сасвим ниоткуд црн као сам ђаво са понеком дијамантском пегом, најнепожељнији из рода зглавкара, кљештима и репом палацајући, х л а п. Цело краљевство за трен ока шмугну у своје домове у стењу морког дна, само је принцеза још млада и непочуена остала на отвореном. Испрва се зачудила незнанцу и његовој чудној боји оклопа, да би већ уз неколико размењених речи схватила да је нашла љубав свог живота. Објаснио јој је најпре како је дотле стигао; доспео је у баластном танку великог брода који се усидрио мало подаље. Склоној романтици, није много било потребно да је та авануристичка прича дотакне у срце. Пошто је с обзиром на дуго путовање био веома гладан, расташе се, али уз договор да се нађу следеће ноћи пуног месеца. Принцеза се радо одазвала позиву и отишла да се похвали мајци. Мајка је вриснула на те вести, што је тргло оца краља,

бодљикаве нарави и овако, а камоли када га неко прене из снова. „Шта? У нашем краљевству је хлап, тај *хомарус гарамус*, тај отпаднички сој, који не бира кога ће појести па и свој род јастога. Сместа да си је закључала у кућу. И да нико није провирио док не смислим шта ћемо с њим.“ Међутим, принцеза се искобељала из кућног затвора и отишла на место састанка. Када га је срела, испричала му је све што је дознала о његовом соју. „Претпостављао сам да ће тако бити. Али једно мораш знати. Ми хлапови смо такви постали због сурових услова у северним морима где живимо. Али, овде, одлучио сам да се скрасим и живим по могућству мирним породичним животом.“ Принцеза је сијала од среће, и убрзо након тога они саставише кљешта у загрљај решени да макар и тајно постану супружници. Виђали су се у потаји, а све тако што је хлап све учинио да се учини краљу и поданицима да је отишао заувек. Заправо, он се само притајио у најскривенијој пећини. Недуго затим догодио се несрећан случај, риболовци су открили њихово легло и побацили кавезе. Једна од жртава била је и принцеза, и хлап је узалуд својим снажним и раскошним кљештима покушавао да размакне решетке. Остао је тако

прикачен све док га нису примакли површини. Тада је пустио кавез, и ухватио се за корито брода. Полако се узверао до палубе. Тамо је затекао у леду на једној гомили немоћне и обамрле јастоге. Искористивши тренутак непажње посаде, скочио је до принцезе, и завитлао је што је јаче могао изван ограде. Принцеза је плъуснула у море и њему је лакнуло. Али, муке су тек предстојале. Звиждућући, морнар се примаквао, и после мало размишљања одабрао је управо хлапа. Очигледно се одлучио за њега јер је као плен за продају било повољније однети товар са пурпурним јастозима неприкосновеним на цени, него њега онако гаравог као најружнији примерак. Зато га је предао кувару у кухињи, тек да нешто презалогaje док се не дочепају обале. Кувар га је убацио у лонац кипуће воде, и хлап се могао опростити од живота само да је кувар био мало упућенији у северњачке јастоге. Наиме, за време колико је провео хлап у кључалој води, обични јастози би одавно издахнули, међутим, он као врста јача и издржљивија, изгубио је само урођену црну боју, а добио пурпурну, што је кувару био довољан знак да је јастог зготовљен. У тренутку када га је извадио, хлап га је штипнуо за руку и, кувар,

онако тотално обезравнотежен, из пируете га испусти и то право кроз прозор у море. Уз пут се придружио принцези, и они отиђоше оцу краљу да испроси њена кљешта. Овог пута, отац није имао зашто стајати на путу заљубљенима, будући да је хлап постао бојом исти као и остали пурпурни, а поготову зато што га је зет одушевио својом храброшћу и пожртвованосту. Младенци су се ухватили кљештима у загрљај и од тада се нису растајали плешући својеврсни водени валцер.

Ето последње приче коју му је мајка испрела крај јастука, ваљда тако означавајући и крај његовог детињства. Већ од сутра, све ће се променити, и тако рећи, преко ноћи ће сазрети.

- Некако испада да се са горким укусом у устима Соћа, па и ми растајемо са детињством. Треба ли зато да оптужимо природу?

- Природу или човека? Од природе је наследио човек нешто трајно, а то је сан о срећи. Сан о срећи је прогањао Кокодрила, све мештане Риомађореа, будио ноћу окупаног у зноју Тозу, али и малог Соћу. Сан као жељно ишчекивана дуга на хоризонту необећавајуће стварности, сан који се причињава тако лаган и паперјаст, па самим тим и скоро увек неухватљив и болно недостижан. Сан као такав, па још о срећи, која ништа друго није него све оно чему се у животу стреми. Само то и ништа више, али то *само* је заправо све, а ми тако сићушни наспрам васионе бесконачно простране, насељене безбројним звездама са још више светова неголи то наша машта може и замислити. Срећа је врхунац, после ње нема даље нити има шта да се тражи више. Почевши од прве среће када осетимо

захвалност што смо имали да се родимо, па преко среће када се и нама пружи прилика да некеме дарујемо живот, и тако редом, зависно од тога колико смо лакоми и пре свега то заслужили. Она је достижна, али не без истрајности, а стрпљење јесте највеће искушење, али и издашније нико други не узвраћа и наградом не обасипа. Тако је Соћа чешће боравио са њарећи, него животарећи. Треба напоменути и то да је временом Тоза постајао све нервознији. Када би се враћао кући после напорне смене под водом, очекивао је мир, ако ћемо се сви сложити?

- *Тачно. А, зар га није имао?*

- Никада. Иако је после Ђуљиног нестанка закључао подрум у ком се налазила полена, никако није долазио до сна, управо због неког необјашњивог мрмљања које је допирало испод пода куће. Присетивши се шта му је жена бришући прашину једном рекла, одлучио се и на тај безуман потез. Узео је секиру, откључао подрум и док је год није претворио у иверје није се смирио.

- Ако је то било решење, у реду. А да ли је помогло? Да ли је отац мирније спавао, је ли престало мрмљање из подрума?

- То никада нећемо сазнати, јер је то урадио ноћ пре него је настало то библијско невреме. Те ноћи јесте спавао миром праведника, и отишао на посао у праскозорје. Међутим, када је заронио, с неба се сручио потоп и већ до подне кућа је склизнула и нашла се поприлично удаљена од обале. Невреме је било краткотрајно, и престало је већ по поринућу у воду куће са Соћом још нерасањеним. У подне када је сунце у зениту, и тачно изнад његове главе, морало му је бити чудно што је на себи осетио сенку. Када је погледао на горе видео је четвртаст облик, што је већ само по себи чудно јер бродови су елипсастог облика, а за било какав сплав овуда да пролази још није чуо. Отиснуо се до површи и тако се враћамо на почетак приче.

- Сада се све уклапа. Али како је отац сам са тешком ронилачком опремом још на себи могао да одгура читаву кућу до обале?

- Наравно да је то бесмислено. Примирио је сина, и затим се вратио доле до стражарнице и позвао помоћ. Међутим, обалска стража му је одговорила да је већ упозната са ситуацијом и да су спасилачке екипе већ на путу.

- *Мора да је неко од мештана дојавио?*

- Нити неко од мештана са леве нити са десне стране Риомађореа, већ поштар Кокодрило.

- *Зар је могао да примети он са најниже тачке из своје пећине?*

- Кокодрило је знао да је Тоза тога дана на послу, а и невреме га је одвећ забринуло. Упутио се вијугавим путељком поред терасасто поређаних кућа и избио на врх брда. Тамо је затекао само репетитор и уместо куће рупчагу од подрума. Подрум је био прекривен белим искислим перјем, и како се које перце сушило, по причању Кокодрила, тако је узлетало ка небу вучено неком невидљивом силом. Погледом потраживши даље кућу, имао ју је видети на пучини. Он је истог часа, не губећи разум, стрчао до прве куће и позвао обалску полицију и све им испричао.

- Јесу ли се одазвали на време?

- Брзином светлости. Глисер обалске страже куком је закачио кућу и пловидба је почела са срећним делфинима поздрављена. Загрљени стајаху на прозору Соћа и Тоза. Соћа се присећао шта је последње запамтио у полусну. То бејаше месец облика сребрне потковице сјактаво наглашене за густим воденим завесама са неба простртим, којој се помолио као и сваке друге вечери да му сан коначно буде насукан на јави. Оца је гризла савест, свестан да је он кривац свему био од оног тренутка када је самлео полену као њиховог анђела чувара куће. Присећао се с уздахом и Ћуље која је пред сам нестанак, надамак налажења кључа за све језике света, одгонетнула зашто Италијани у граматичи најчешће употребљавају инфинитивно време. Зато што је то безвремено време као усталом и њихов језик, као и нарави тамошњих људи, као и бескрајна лепота која из дана у дан само надораста. Очију премазаних медом, и отац и син заљубљено гледаху ка свом заливу, где и није нека тешкоћа бити песник, када се све само намеће као сновидавна стварност. Када су се искрцали на безбедно, читаво насеље беше радосно, сав живаљ беше

клицао, некако неодређено, некако инфинитно, како само они то чине. Срећу су нарушавали само безбројни давежи од папараца и извештача из далека. Соћи се чак учини да је назрео француски језик па се додатно понадао да срећи није крај, и да ће вести допрети и до Париза преко репетитора Ајфеловом торњу сличном, и мајка му сазна за њихову срећу и несрећу уједно. Кућу су мештани дотерали до пећине Кокодрила, да би ту за почетак становали. Горе, у подруму су остале само размотане и слепљене једна у другу поморске мапе, а од перја у шта се беше претворио њихов анђеол чувар не остаде ни једно. Од куће је на доле водила окруњена, распукла и осута стаза за кућом која се шћућорила крај Кокодрилове, само је још репетитор гордо стајао усправан. За то време, Соћа је лешкарио у кревету ушушкан у ћебад, док је његов другар готовио чај. Маломе је глава већ почела да пада, када неко закуца на врата. Била је то Ђуља. Још у неверици, Соћа поскочи, и обисну се мајци око врата. Неколико суза искотрља им се из очију док их не измешаше припијених образа.

- А Тоза, зар баш сада нађе да се пентра по стењу и камењу?

- Тога се није дуго бавио горе по литицама. Његову срећу није потребно описивати, прво је изгубио моћ говора, затим ољуштио изолир траку са ноктију, и дуго је Ђуљу и Соћу држао високо изнад земље у наручју. Потом је излетео из куће повевши са собом Кокодрила. Заједно су накуповали сав хлеб који се нашао у пекари за сутрашњи дан. Из винотеке су се снабдели целом бачвом вина, и откотрљали је до мора заједно са оним товаром хлеба. Хлеб су квасили у вину, и подврискујући гађали морске таласе који су им се бацали у сусрет. Рибе су целе ноћи пировале и њихова песма није престајала док је сребрна потковица својим одблесцима титрала по белим стомацима лежерно изврнутих риба на леђа, по површи воде коју су Атлантиђани још звали и Плава Со.

- Да ли је Соћа издржао да не заспи, пре неголи сазна где се мајка налазила за све оно време?

- Тетосући свог синчића, помињала му је некакав олујни вихор. С обзиром на то да су се Соћи већ лагано склапали капци, њене речи слабо су допирале до његове главице. Имао је утисак да чује само неко неразговорно мрмљање, слично оном када је

полена још била њихов анђео женског рода. Последње што му се завртелo у мислима бeше перје у шта се бeше претворила по казивању Кокодрила. Мајка је за крај пољубила у чело свога сина, и под јастук му положила једно малено златно перо.

Златно перо

Ако смо се у првом делу позабавили свима онима који упркос одрастању, заувек остају деца у души, у овом који следи имаћемо за проучавање, под чудотворном лупом, све оне који су предњачили и још као мали постали велики. Ако се некоме и омакло да помисли како живот не може бити бајнији од бајке пре читања првог дела, нек се припреми за још једно путовање временском вртешком, где ћемо сазнати може ли живот бити чудеснији од чуда.

- Каква је то зајапурена лопта златно-руменкасте боје, што је на две ноге малочас промакла путем по месечини и, узгред, корачајући производила најлепше звуке?

- Није то била никаква ходајућа лопта него уобичајен приказ који се понављао већ дуже време при сваком смирају дана. Како би Сунце зашло, и

Месец тек почињао небом да блиста, дечак по имену Душа-без-гласа враћао се кући. Око његове главе обигравале су златогрле птичице налик данашњим канаринцима, и пратиле га у стопу све до насеља где би тај птичији хор тек утихнуо песмом, и вратио се у шуму на починак.

- *Где се смуцао тај деран до тако касно?*

- Као и сваке друге вечери, седео би на гребену обале, зурећи у вир реке.

- *Тај дечак мора да је баш суморне природе био. Права је реткост упознати некога у том узрасту, ко се није одупирао пролазности, и свим силама покушавао да се још за који крајичак времена протегли и ублажи тај нимало безначајни прелазак безбрижног детињства у прву младост. После прве може доћи само друга, и тако редом, куда год да живот води, једно је неумитно, детињство се не понавља, а често бива и то да се лако заборавља. Шта је хтео да буде кад порасте?*

- Сунце.

- *Сунце!? Обично деца у тим годинама пожелеле да буду певачи, глумци или фудбалери?*

- Да, али ово је било пре 9 000 година.

- *Ех, сад! Ко нам то може потврдити?*

- Једна жена, боље рећи мајка, или још приближније Велика Мајка.

- *Његова?*

- Не. Она се ту затекла мимо своје воље.

- *Неко је преварио или, можда, на силу натерао да уради оно што није хтела?*

- Као што постоје водени вирови, тако постоје и ваздушни. Међутим, догађа се да ти вирови понекад не делају само у простору већ и у времену. Обично се то дешава при крају векова, а најчешће миленијума, када планетом протутњају различите непогоде. У њеном случају, не тако давно, па слободно можемо рећи, из данашњице, ваздушни вртлог ју је усисао у себе, и избацио на обалу реке кроз један од водених вирова који су опсењивали Душу-без-гласа. Мештани приобалног места Риомађоре, надамак Ћенове, наз-

вали су тај вртлог Огњена пијавица. Она је имала ту несрећу да се задесила ван куће баш у тренутку када је тај крај ошинула репом Огњена пијавица, за разлику од мештана који су се благовремено забарикадирали и остали на безбедном по својим домовима док хаос не умине. Стога нико није ни сазнао за разлог њеног нестанка, што ју је највише копкало. То што ју је вир избацио на песковиту обалу у празном деблу, није толико било зачуђујуће или, боље рећи, дуго јој није остало за чуђење.

Наиме, убрзо је повезала свој случај са случајем који се збио сто година раније на морској обали подно Риомађореа. Тада се, по причи мештана, ниоткуда

појавило дебло са неколико хиљада година на свом пресеку. Схватила је истог трену разлику између ње, односно њеног шупљег дебла, и тог пуног тако рећи, то јест ко зна чијег случаја исто тако заточеног, да нема коме да се изјада за истоветну и не баш похвалну судбину. Разлика се састојала у томе што када дебло путује кроз време из прошлости, оно себи додаје на годовима или старости, а када се враћа унатраг, губи године и празни садржину. Њој је, ето, запало, да допутује у шупљем деблу и ту, у прадалекој прошлости, станује као неки дух, с могућношћу тек да лебди унаоколо, запажа, али ни на шта да не може утицати. У Риомађореу је оставила мужа, као и сина, може се рећи истих година попут овог преозбиљног малца, често загледианог у усковитлану дубину. Стога га је и посматрала са неком необјашњивом топлином и пажњом. Било би крајње непромишљено када бисмо рекли да га је поредила са својим сином. Нипошто, јер сама веза између речи дете, дубине, па још и вртлога, већ је довољно неспојива као помисао. Зато је није напуштала ни секунду нека дадиљска забринутост и нагонила је да бди над њим, кога је сматрала много мањим, и много више дететом него што је у ствари био,

да не би случајно из пуке несмотрености могао да упадне у левак вира.

- *Како је успела да одреди где се налази и у које време је временски вир дометнуо?*

- Захваљујући Валентину.

- *Рудолфу Валентину? Оном чувеном глумцу по лепоти с почетка двадесетог века, коме је пропала каријера када су у Холивуду неме филмове одменили звучни филмови? Какве он сад па има везе са свим?*

- Нема директне, наравно. Пре него, што одгонетнемо и тај догађај раван чуду, упутно би било да наденемо какво прикладно име особи која је итекако важна за развитак наше приче. Како за саму причу није од никаквог значаја како се она стварно звала тамо одакле је потекла и силом добачена у туђе јој време, прозваћемо је онако како су то у то време уобичавали житељи насеља из кога је Душа-безгласа. Треба знати и то, да су се имена давала не строго по рођењу како то данашња традиција налаже, већ када дете то својим одликама и склоностима заслужи. Било је случајева када би дете добило име тек

у поодмаклим годинама, јер напросто ни по чему човек није могао да га раздвоји. Док год није заслуживало име за своју личност, остајало је само син или ћерка те и те мајке. Неретко су то била погрдна имена слична данашњим надимцима, али ми ћемо сачувати ниво, и усвојити име за њу како и доликује изгубљеној несрећници у времену, а опет не изузимајући из обзира и начин на који је на то нагнана. Назваћемо је Безгодица. Дакле, Безгодица, али, док се још звала правим именом, по рођењу добијеном, бавила се калиграфијом односно уметношћу лепог писања. Осим тога, радознала по природи, имала је и хоби. Интересовало ју је можда и више од било кога да реши мистерију од које су сви одавно дигли руке и неретко зазирали, а то је мистерија етрурског писма. Итекако је била упозната са сличностима етрурског писма и винчанског. Била је упорна у томе, за њу је то био пораз живота што су остали научници света тако олако прежврљали ту по свему судећи најстарију цивилизацију по писмености. Научници су одбацивали то као истину само зато што нису могли да прихвате своју немоћ пред дешифровањем. Зато је последњим новцем из уштеђевине платила себи путовање до Београда, пре-

стонице Србије, у чијој близини се и налази археолошко налазиште Винче које датира од 5500-4500 год. пре н. е. Себи је дала задатак најтежи од свих, да пронађе кључ, којим ће све језике света и сва писма минулих цивилизација објединити. Језике је посматрала као једно море које се из таласа у талас са људским сеобама, преливало од једне до друге обале; слично ланцу и карикама, од којих, због зуба времена, поједине недостају. Не преспојити у један изворни, већ цео ланац сагледати у пуној целини и лепоти као огрлицу када бљесне около целог обима врата. Тамо је открила, на своје изненађење још толико тога о чему није имала ни представе да постоји. Сазнала је и то да постоји још старије налазиште од Винче и да се зове Лепенски Вир. Низводно од Београда на истоку према Румунији налазио се тај фантазмагорични крај. Тамо ће и срести свог Валентина. Био је то заправо скелет пронађен у пуној целини у оквиру остатака једног од домова у којима су живели древни Лепенци пре више од 6500 пре н.е. Скелет су археолози назвали по глумачком лепотану, јер њиховој срећи није било краја када им се указао пред очима, након што су га детаљно очистили четкицама на лицу места.

Тако да је Безгодица без имало муке препознала по насељу, да се затекла у каменом добу, и да је то насеље оно исто које је упамтила, а и овековечила фотоапаратом на небројеним сликама, управо Лепенски Вир.

- Да ли је Душа-без-гласа себи поставио тако бесмислен циљ да постане Сунце кад порасте зато што је волео изазове или је то напросто уследило као резултат усамљености и неприхватања околине и друштва?

- Свега има по мало. Али, оно што поједини имају много, или бар имају осећај да имају превише, па би да поделе и с другима све што врви из њих, није ништа друго до племенитост. Они напросто плене и зраче својим бићем, и једино с киме их можемо поредити је Сунце. Уосталом, Сунце је представљало оличење стварања живота, највећег божанства, па се зато за прве људе и каже да су Сунчева деца.

- На све ово, није ваљда још покушавао да гледа у Сунце нетремице?

- За тим нема потребе. Сунце као извор живота, иако то нашем оку није схватљиво, задире и у најтамније пећине, као што досеже и до најдубљих тачака по дну великих вода. Он је Сунце проучавао у виру најчешће. Вира као симбола вечитог кретања није се могао нагледати, једино га је још бунило куда води и има ли краја, као што је, на другој страни, био сигуран да би, уколико крене обалом, поново стигао на исто место.

- *Да ли је имао икаквих пријатеља?*

- Углавном су то биле животиње.

- *Са животињама се не може разговарати, насмејати нити им се пожалити...*

- Напротив. Са животињама и природом се боље споразумевао. Са људима готово никако није успевао да успостави добар однос, без обзира на то што је од рођења био нем.

- *Био је нем?! Онда је разумљиво што ни у ком случају није успостављао однос са људима.*

- То што је био лишен моћи говора није био коначан разлог за одбојност средине према њему. Ево примера и правог доказа за то управо сада када нема правих нити довољно речи да се то објасни. Напросто неке ствари се само осећају, а речи нису способне баш сва осећања да дешифрују и најзад опишу. Нетрпељивост се осећала у ваздуху као што запара не јењава у каквом год заклону, где Сунце својим зрацима само физички не допире, али итекако својим невидљивим пипцима топлоту натерује.

- То је, дакле, главни узрок његовом повлачењу у самоћу, избегавању друштва и суморном духу.

- Потпуно нетачно. Његова ведрина је и застрашивала свакога. Људи су зазирали од њега, па је у жељи да учини услугу свима и одагна сопствени неспокој, одлазио у што дуже шетње и одсуства, боравећи у друштву својих птичица певачица или којих других веселих живуљки.

- Ако су се имена давала по главним карактеристикама, сада је тек јасно зашто су га звали Душа-без-гласа.

- Овог пута, то је и више него тачно. Као што смо уочили још раније, он је одисао сав на душу. Поседовао је толико да је околини постајало непријатно што су дуже боравили у његовом присуству. Упркос томе, његова близина није нипошто бацала друге у некакву сенку, али је свеједно изазивала готово у свима завист и љубомору. Мржњу је тешко било сакрити, а опет, у свима се јављала нека неописива бојазан да му ишта пребаце, а камоли да га озледе. Највише што су могли било је да му прижељкују несрећу. Осећали су, колико год били сујетни, право правцато светогрђе при таквим помислима, и грижа савести је обузимала и оне најтврђега образа. Он је био сав од душе саткан, а душа као душа и нема гласа, јер на крају крајева она није ни створена да би трабуњала и водила испразне разговоре. Онда би нам тело постало сасвим беспотребно, као што одећа има просту и најосновнију улогу да нас штити од спољних утицаја и туђих погледа као последица стида. Душа нема потребе за надгласавањем, она говори сама за себе. Док су се људи напињали из петних жила, стварајући боре по лицу, изоштравајући поглед како би нашли праву реч за праву ствар, њега је, барем,

споља гледано, красио неки хладнокрвни спокој. Све оно што је чинило приземне разговоре и уобичајене теме које се тичу обичног живота, Душа-без-гласа није ни примећивао. Оно што се примећивало у том његовом погледу, изврнутом ка унутра, колико и на споља, било је да га тиште много веће бригае, питања и сумње. Отуд је њиме нешто непрестано жуборило, чак и док спава. Превелика чежња да се некако изрази, изразила се у виду унутрашњег гласа, који опет, људским чулима беше неопипљива, за разлику од природе, која је саздана више од тајанствених роморења него уху познатих шумова. Једини звук који је одавао било је нарочито трепераво звиждукање, и то посебно када је увежбавао нове мелодије са својим златогрлим птичицама. Али то је радио искључиво када је био сигуран да се налази у потпуној самоћи, окружен тек јатом својих пријатеља.

- По свему судећи, ни та тајна није била дугог века. Није рачунао да ће га дух Безгодице из дебла потајно уходити?

- Не можемо Безгодицу назвати уходом. И онако је сирота била ограниченог кретања, јер све што се

више удаљавала од свог дебла постајала је исцрпљенија и посустајала је већ на крају насеља или код тог шумарка где је Душа-без-гласа звиждукао са златогрлим птичицама. Првенствено је тамо волела да се свије у некој крошњи како би уживала у прелепој песми, а поготову, не може бити ухода, јер му то она никада није ставила до знања, пазећи да не наруши и тиме оскрнави његову приватност. Приватност јесте била једном нарушена, али то не беше њеном заслугом. Беше то овако. Док је безазлено ћеретао са птичијим другарима, из прикрајка га је овог пута права ухода вребала. Била је то нека џиновска птичурина огромне кресте и ћубе на глави. Међутим, оно најчудније на њој нису били шиљати зуби нахерени под огромним одвратним кљуном, већ уши и то чупаве. Пошто се Безгодица тада још увек није упознала, а камоли започела разговор са Душом-без-гласа, тако није ни била у могућности да га икако упозори на опасност која се примицала крадом. Но, под ногама птичурине крцну грана, и улез беше разоткривен. Распеване птичице усплахилено залепеташе крилцима и одмаглише куд која међу крошњама и околним густишем. Испоставило се да се ипак ради о људском бићу, а да је глава

птичурине заправо била само маска нимало пријатна
за око.

Али да приказ буде још одурнији побринуло се његово
искежено лице с неким грохотним подсмехом из свег

грла. Целим телом се тресао од задовољства тај злобник, тако да је и маска у његовим рукама подрхтавала као тек одрубљена глава неке ваздушне немани. Једино што је остало непоремећено на његовој глави биле су чупаве уши. Радило се о постаријој особи коју је Душа-без-гласа итекако добро знао. Сместа се расплакао и одјурио на гребен постићен где је још дуго уроњеног лица у дланове ридао. Тада га је по први пут помиловала својим гласом благим као топли поветарац Безгодица из шупљег дебла. Дечак се видно изненадио што са неким, а да то при том није животиња, може јасно и о свему да поразговара. Лепенци су иначе користили језик, не тако течан као италијански као да никад не може истећи, нити као француски нежан и лепљив за усне, а опет није био ни џомбасто-немачки као гавранов крик. Он је био све одједном. Једино што га је осетно разликовало од других језика, било је често употребљавање слова Р. Слично њиховом изговору Р-а, и златогрли канаринци котрљали су га као да испирају гр'оца. Стога их у наставку приче нећемо ни разликовати од осталих Лепенаца. Елем, видно утешеном, чим му се повратила урођена ведрина, обратио се невидљивом гласу из

шупљине дебла, исто тако нечујним речима. Убрзо је сазнао њену несрећну судбину и они очас посла постадоше присни пријатељи. Чак је остало места и за шалу, па му је на његово питање како је то бити дух, одговорила да је добра страна тога што не осећа глад па не мора да брине за стас, као и то што може тумарати дивљином, а да јој комарци не могу ама баш ништа.

- Нема сумње да су пронашли заједнички језик. Али, тиме нису решени проблеми. Као прво, ко је била она сподоба из шуме, због које је тако напрасно бризнуо у плач?

- Сеоски врач, такозвани исцелитељ и самозвани пророк.

- Нимало наклоњен дечаку, по свој прилици. Али, зашто се дечак није пожалио оцу или мајци, ако је уопште имао некога крај себе да га узме у заштиту од тог подругљивца?

- Оца је имао као да га и није имао. Неколико година раније, као протеран из заједнице, био је принуђен да напусти сина без опроста. А мајка му је

била, данашњим речником, краљица села, а тадашњим Велика Богиња, звана Бела Пчела.

- Ако је била краљица, зашто није стала у одбрану сопственог сина?

- Иако је тада у каменом добу владао матријархат односно владавина жена, велики утицај на свеукупне одлуке вршио је сеоски врач.

- Да појаснимо. Ако су жене биле главне у кући, а посебно ако је његова мајка била испред свих по закону, зар није њена реч била прва и последња? Шта је ту онда могао један тричави врач?

- Пре свега, жене нису заповедале и односиле се тирански према мужевима као њихови господари у кући, већ је на тај начин била успостављена равнотежа и слога у породици, што се не може рећи за период који ће касније уследити односно патријархат када ће мушкарци бити безусловне газде и неретко лоши родитељи. Бела Пчела јесте имала последњу реч, али ситуацију је додатно компликовало то што је њен трећи муж био управо он, са ким је иначе и родила најмлађе дете, тачније кћер.

- *Значи Душа-без-гласа је имао више браће и сестара?*

- Старијег брата још, и поменућу сестру. Бела Пчела од како је била изгласана од стране осталих жена у селу и додатно потврђена од стране тадашњег врача, како то обичаји налажу, недуго затим венчала се са најјачим мушкарцем по имену Од-стене-одваљен, сматрајући да ће тако донети на свет и најснажнијег потомка. Међутим, осим снаге, тај први муж ничим се другим није одликовао. Бела Пчела је одгајала сина званог Од-стене-сачињен, док је он по читав дан јурцао по шумама и ловио дивљач. Бољег ловца људско око није видело још од времена када је човек прву животињу надмудрио и уловио уз помоћ неког средства. Међутим, Од-стене-одваљеном, по природи немирнога, а још више дивљачнога духа то не беше довољно, те је голих руку одлазио у лов. Легенда каже да је с медведима без размишљања знао да се порве, и често доносио Белој Пчели крзна за нове бунде. С медведима је лако излазио на крај, али главе му је дошао на крају чопор вукова. За њим је остао син и израстао у ништа мању људескару. Није био посебно бистар, али оно што му никада није не-

достајало у срцу била је доброта, и нарав кротка до наивности. Треба разјаснити и то, да Велике Богиње јесу уживале неизмерни углед и поштовање, али нису седеле ни на каквом трону или ношене у носиљкама. Једино знамење на себи имале су око врата у виду огрлице од нанизаних речних шкољки, и у руци носиле скиптар израђен од фосилне кости. То смо морали нагласити пре неголи поново поменемо оног врача који ју је својевремено и, условно речено, крунисао у Велику Богињу. У међувремену његов син је стасао, и очигледно је било да ће нико други до он наследити оца као врач. Син по имену Око-из-вира, назван по томе што је био опчињен вировима и касније пливао у њима, и тако рећи гледао кроз њих, није волео тај назив односно титулу сеоског врача. Није волео када се други проглашавају за видовите људе и чудотворце, а камоли да је то себи желео да намени. Више је волео да представља визионара. Било како му драго, тек одликовао се ванредном бистрином ума, савршеним памћењем и познавањем прошлости, да су људи били уверени како је обдарен и том натприродном моћи предсказивања будућности, што му никако није пријало. Стога је морао сам да се потруди и

осмисли праву реч коју ће свима једнако морати да понавља и понавља, а то је да је он само прозорљив човек и ништа више. Леп по спољашњости још је лепше умео да се служи говором. Била је права радост слушати га, изгубити појам о времену и наслађивати се његовим вешто вођеним причама из прошлости и ономе што тек следи. Чак и оно ружно што је наговештавао у блиској или далекој будућности што може да их задеси, није им падало тако разочаравајуће колико тренутак када је завршавао беседу под првим звездама и пожелео свима лаку ноћ. Ако је први пут Бела Пчела била задивљена снагом одабраника њеног срца, овога пута била је потпуно немоћна пред непоколебљивим лепршавим ставовима које је износио уз логорску ватру пред свима несебично Око-из-вира. На први поглед су се заљубили једно у друго, и сви су благосиљали ту везу осим двојице, његовог остарелог оца, и оног злокобног врача, тада млађег, наравно, који је све то пратио из прикрајка, огрезао у љубомору и сујету према срећном пару.

- Зашто се његовом оцу није допала снаха коју је сам прогласио за најсветлију?

- Имао је лоше предосећање, па ће поврх свега, још пре рођења Душе-без-гласа смрт га уграбити. Тако да је те године, Око-из-вира имао да преболи највећу жалост у животу, губитак свога оца, али и да дочека најрадоснију вест, када му се родио син.

- Ако је тада по свим правилима, Око-из-вира наследио титулу врача, па још поврх тога био венчан са Великом Божињом, како је уопште могло доћи до икаквог другачијег расплета ситуације осим срећног?

- Бела Пчела је увелико била заузета око тек рођеног сина. Око-из-вира се за то време трудио да све послове око домаћинства постигне, па уз то, још је и свим срцем надокнађивао улогу оца Од-стене-сачињеном, коме још нису зарасле ране за рано изгубљеним Од-стене-одваљеног. Одводио га је дуж обале док год се не би превише заморио, и подучавао га умећу владања вировима. Када на то додамо и то што је временом постајао све свеснији да његов син никада неће проговорити, разумећемо јасније све што је чинио. Синовљева безгласност, изнутра га је изједала, и сву патњу која га је морила, гледао је да прикрије у дугим шетњама са Од-стене-сачињеним.

Трудио се из петних жила да му појасни како није све тачно што је везано за воду, а што је могао или ће тек чути од осталих Лепенаца. Наиме, вода јесте увек у течном стању, али и она мења ћуди зависно од околине. Дунав није исте дубине ама баш свугде, говорио му је у заносу. Тамо, на пример, подигавши руку, уперио је поглед ка највишим стенама низводно, река је најдубља. Тамо, уз сву жељу, не може важити правило Лепенаца, да уколико неког за време пливања, ухвати грч, само загњури и ногама се отискујући о дно малтене докорача назад до обале. Не, тамо је дубина иста онолико колико се у вис издижу оне небустремеће стене. Зато, је и остао упоран да га научи тајнама природе, да научи са природом се саживети, а не надмудривати. У почетку га је остављао на обали док му је он показивао како се не треба одупирати речним струјама, већ им се препуштати. Најбољи доказ томе је да се човек најлакше учи пливању, ако га још као бебу пустимо да рукицама лепрша по воденој површи. Сваки вир није никаква небеска сила, већ најобичнија реакција воденог правца о додир са обалним гребенима. Нормално је да у зависности од избочине, и вир узима мањи или већи круг који за-

обрће унатраг узводно и враћа започето на исто место. Онда би се отиснут препуштао било којем од њих, и тако опуштен без икаквог коришћења руку и ногу, вртео би се, понекад све до супротне обале и враћао до Од-стене-сачињеног, толико узбуђеног, да се по њему видело да једва чека да се и он упусти у авантуру. Говорио му је и да се на тај начин, без икаквог страха може и наспавати. Разуме се, да је с почетка, Око-из-вира вежбао са њим држећи га у наручју, да би постепено, овладавајући техником, Од-стене-сачињен све више се осамостаљивао.

- Није ли то било превише смело пуштати туђе дете да се суочава са најзагонетнијим наравима природе, а на другој страни, није ли било одвише кукавички што је избегавао он да се суочи са урођеном маном свога детета?

- Од-стене-сачињен никада није био без пратње Дунавом заошијан, што због његове послушности, а поготову што то никада Око-из-вира не би допустио. Тек касније када је стекао добрано поверење, када га је, штавише, у вештини саживљавања са вировима и надмашио, Од-стене-сачињен је заслужио право да

одлази сам на реку. Када је било јасно да ће му син остати заувек без могућности изражавања на глас, помирио се са тим и наденуо му име Душа-без-гласа. Бела Пчела је то прихватила, и од тада, сваку прилику је користио да му преноси своје савете, уздајући се у његове уши које су, упркос томе што су му паметне очи непрестано исијавале, биле још уверљивије да ће све несметано упити. Док се Од-стене-сачињен неизмерно забављао кружећи од обале до обале, Око-из-вира је лагано сина уводио у живот. Душа-без-гласа, иако још увек сувише млађан за нека тежа размишљања, само је трепкао окицама и помно пратио очева упутства. Вода је извор живота, казивао му је, без воде се не може. Осим тога, човек се до сада, настављао је, могао огледати само у води, и тако ће бити још дуго дуго времена. У води, било то у реци, потоку или бари. То је једино огледало које може послужити човеку као сигуран доказ постојања. Оно што други виде и причају о нама, непотпуна је слика. Целовити одраз нас самих не спознаје се без завирања у себе саме, а то се може само уз помоћ огледала.

- Како је на све то гледала Бела Пчела?

- Она је имала потпуно поверење у свог мужа. Када је родитељске бригае преузимао, она је свим бићем могла да се посвети Лепенском Виру. Наравно да то није било једино место где је људски глас роморио. Свуд наоколо бејаху расута мања насеља улогорених људи. Неки су своје заједнице образовали по пећинама, а неки по угледу на сам Лепенски Вир, односно подизањем коначишта сличним шаторима. Саму конструкцију чинили су камени облаци поређани тако да образују троугао у основи, на који су као на какав темељ причвршћивали греде, и њиховим усправљањем до тачке укрштања стварали конструкцију. На њу би потом разапињали крзнена платна и опшивали их, тако да су настајали шатори довољно стамени да подносе и зимску језу и летњу припеку, и тако пружали људима угодно уточиште крај реке. Према томе, Бела Пчела није управљала само, престоним делом дунавског приобаља, већ и околним засеоцима, који су се ништа мање њој клањали и поштовали правила. Још од када је отац Ока-из-вира, за време своје службе унео новине, као што су прапочеци припитомљавања пшенице и проса зарад прављења првих погача, као и увођења за домаћу животињу

дивље свиње, све је кренуло набоље. Пре њега, ниједан се човек није много разликовао. Сви бејаху што сакупљачи шумских плодова, што ловци. Тек када је његов неки далеки претходник почео да занима и остале саплеменике са бављењем уметности, односно тако што су у речне облутке клесали лица која подсећају на нешто између рибе и човека, људи су почели да озбиљно размишљају да напусте вечна лутања. Да би се скрасили тражили су најпогодније место. То и учинише баш ту на потковичастом гребену истуреном у Дунав. Са те обале, ако се пажљивије загледа у суседну, може се приметити планина у облику троугла. Уопште, све је на том месту било троугласто, и они, вођени мудрим врачевим смерницама, ту и сачинише логор. У планину на суседној обали често су ударали громови те је назваше Трескавица. Међутим, тек са доласком његовог оца на место врача, Лепенци су прокљували да и од уметности може бити неке опипљиве користи. Наиме, проучавајући вирове, дошао је на закључак да се риболовци више не морају давити са копљима, већ једноставно стајати у плићаку и рибу прикупљати у корпе. Пошто је читава обала Дунава обрасла густим појасом врба, материјала за корпе

било је напретек. Нарочито је била погодна за руковање црвена врба. У плетењу су се, разуме се, надметале жене, која ће боље и лепше мужу изаткати средство за хватање рибе као и ношење чега год било. Врба је, убрзо постала, највернији пријатељ Лепенцима.

Од беле врбе, уосталом, са зелених грана гулећи корицу добијали су лику, па још када би је уплели, то би користило боље него данашња морнарска ужад. Плетенице од лике су им служиле за везивање шаторских греда, и за све друго. На крају крајева, од врбе су справљали и чај, ненадмашан за противу

болова, па и за избацивање отрова сваке врсте. Ређе, али, нека и то буде поменуто, дешавало се да прокуван уситњен прах истуцане врбе послужи и у не баш толико лепе сврхе. Ухвати ли неког старијег у селу дрхтавица и немогућност хватања сна, врач би му спремао ту својеврсну тинктуру, и умирењем живаца, оболели би налазио мир.

- *Нема шта, ред и поредак као у правој кошници.*

- Управо тако. Међутим, и у највећем реду, појави се клица хаоса.

- *Некоме је нешто зафалило?*

- Некоме није било довољно, боље речено. Као и у природи, тако и међу људима постоје разлике. Неко се више слаже и залаже за камен, неко за воду а неко за ватру. Као и за време Ока-из-вира, увек је постојао неко другачијег мишљења. Некима је било довољно сазнање да смо сви саздани од мешавине воде и земље, а неко је волео да износи камење и њему се клања. Док су први поштовали камење као такво, и остављали га у вечном миру да га река ваља по дну и прави савршене облутке, други су их

скрnavили тако што су их клесали са длетима сачињеним од заостреног кремена.

У време док су се још насељавали на лепенски гребен, јата дивљих патака су им услед својих јесењих и зимских сеоба, указивала на време које пролази и долази, те они најсујевежнији од њих начинише божанства и у облутке клесаше птицолике изразе. У време оца Ока-из-вира још, пронео се глас да Дунавом повремено промичу џиновске моруне дужине и до десет метара. Од тада камен задоби ликове рибљих божанстава.

- Пола човек, пола птица, риба или мољац, зар је то важно, ако је све остало било нетакнуто у складном животу Лепенског Вира?

- Наравно да не. Све док је камена глава служила само као олтар у средишту шатора све је деловало непромењеним током. Све док није зли врач предложио да се уведе жртвеник у домове. Око-из-вира је сматрао да је потпуно непотребно и бесмислено животиње усмрћивати када то Богови никада нису ни тражили. Жртвеник је изостао, али зли врач је тек почео са подбуњивањем народа. На руку му је још ишло и то што је готово све време у току дана, Око-из-вира проводио у друштву деце далеко ван насеља.

- Како је уопште зли врач био тако неподношљиво зао, будући да су сви остали по причи, били мање више истомишљеници и доброга срца?

- Тај врач, у времену у којем смо причом на тренутак застали, још увек је био обичан галамџија, али који чак и није био пореклом из њихове заједнице. Он им се био прикључио негде уснут, али са тако уверљивом причом о свом беспрекорном пореклу, да га је сам отац Ока-из-вира широм отворених руку

дочекао као свога. Још више остаће несхватљиво како су сви насели на причу и по први пут дозволили некоме да мимоиђе старо правило добијања имена по заслуги. Наводно, он га је добио већ у племену из кога је потекао, а које је у међувремену ишчезло под најездом варвара. Име блиставије није могао себи срочити, и гласило је Ехо-од-светлости. Временом, народ ће га у потаји називати Ехо-од-тамнине. Елем, тада још дечкић, Ехо-од-светлости се непрестано врзмао око њега и купио све од врачевског умећа. Овај му је несебично преносио знање, с обзиром на то да његовог сопственог сина готово ништа од тога није занимало. Око-из-вира увек је сматрао да се или родиш са урођеним даром или не. Залагао се читавог живота за отворено срце, без икаквих маски и глуматања. По очевој смрти, ту и наста раздор. Док се Око-из-вира слободно шетао голих прса међ' обичним светом, злобни човек се припремао недалеко за брдом у једној пећини справљајући разнојаке маске у ко-рама дрвећа састругане, некад остављајући читаво дебло да цвили обнажено са својим годовима на сувом мразу. Маске је слагао у пећини, а пред народ, и по-

себно пред Белом Пчелом износио је лажно лице, што и јесте чинило ону основну и најсуровију лаж.

- *Немогуће да Око-из-вира то није могао да наслути?*

- Попут сваке искрене душе, и његова беше наивна, те је веровао слепо у људе, па самим тим и у своју жену. Без сумње да је наслућивао невреме, али није дозвољавао да га то омете у обликовању његовог животног дела, а то је Душа-без-гласа. Оно исто што је пренео некада Од-стене-сачињеном, и њему је поновио. Осим у једноме, а то је, поштујући материју од које је направљен свако од њих, да у случају грча при пливању, никако не потегне за дном у нади да ће се сигурно натраг пропнути, већ да се преда најближем виру, па следећем и тако од прстена, тако рећи, до прстена, досегне сигурну обалу. Како би одагнао страх и скренуо са болног места захваћеног грчем, нека се послужи малим триком, и то тако што ће, док не приспе на обалу, покушавати да се угризе за уво или да језиком дотакне нос. Отац као отац, имао је више од свих разумевања за своје дете, и још тада је приметио јако добро невидљиви белег на његовом

срцу, који ће га итекако доводити у неприлике током живота. То што су сви зазирали од Душе-без-гласа као да је светац, њему је било јасно, само што није могао да раздвоји срећу због тога од страха за његову судбину. Приметивши да је присан са природом колико и она са њим, осећао је олакшање. Знао је, да природа на крају увек побеђује, и то му је колико толико обезбеђивало спокој. Некада му се чинило да седећи један поред другог гледају истим очима исти вир, и још на све то да их мучи једно те исто питање. Да ли вир узима или даје, да ли значи повратак или неповратак?

- То питање није мучило само њих. Можда и више, мучило је ону која је стигла мимо своје воље, са сребрним вртлогом муње, кроз велове августовске олује, прокисла до душе, из непрозирних завеса кише. Како ли је њој мученици било?

- То је тачно. Све ове крхотине прошлости могла је лако чути од Лепенаца које су кад год им је то доколица омогућавала, превртали у причама уз пукетање ватре. Чак је и она сањајући у деблу, проживљавала ноћне море у виду пола човека, пола мољца

који прождире њену венчаницу у орману сачувану са свадбе. Бринула је највише за свог сина, одагнавајући непожељне мисли шта су помислили он и муж јој вољени, када је напрасно ишчезла. Када би је скрхао тај надљудски бол заточенице у времену и простору, једину утеху налазила је у лебдењу. Учећи од свеважећих савета за вирове, препуштала се ваздушним струјама и као невидљива ластавица врлудала је бајколиким пејзажом. Шупљи храст, којим је допутовала кроз време из Риомађореа, места ниже Ћенове, у пределу Италије где борови царују, био јој је све тешњи и тешњи. Онај давни предосећај Ока-извира могао се осетити. Зато је тумарала кад год је имала слободно време, како га је сама називала, када није на обали или у шумарку Душа-без-гласа, па не мора да брине и бди над њим. У подножју планина остављала је за собом брезове и храстове шуме, жељна и никад сита да се нагледа борова којима су обиловали висови. Ветрови су тамо још немилосрднији. А када се облаци или магле спусте на врхове Јужних Карпата, цео простор се затвори и постаје још узанији и безизлазнији. Тада се, као нигде другде у Европи измеша толико изненађујуће супротних пејзажа, шумова, ми-

риса и боја, да тек онда постане схватљиво зашто и тамошњи људи имају тако променљиве ћуди. Дунав се овде онде шири и нагло сужава, те добија све јачу брзину, и ствара највеће вртлоге, и од стена које се уздижу из речног корита ваја џиновске скулптуре. Тај и такав простор нема празнина иако је сам по себи пукотина уопште гледано. У њему ниједан облик не мирује и није стална ниједна величина, ниједна боја и ниједан звук. У рано јутро обале су близу и некако присније међу собом но иначе, а небо више но икада. У подне се чини да се река шири и да се свод спушта. А, када Сунце пређе свој кратак пут између стрмих обала, сенке, које неочекивано брзо расту, приближе њихова подножја и учине далеким њихове Сунцем још обасјане шиљке. У смирај дана, изнурена, враћала би се ношена поветарцем вукући своје подеране скуте по пешчаним спрудовима, док се иза ње губе у помрчини стрме литице, и застрашујући вирови хрле у сусрет својој неодгоњивој суштини. Болела ју је сопствена немоћ, али је дубоко у себи неговала веру да ће уколико изнађе спас за Душу-без-гласа, однекуд и за њу ће се створити решење.

- Зар је толику пометњу изазвао тај злокобни врач, да је имао утицаја на све житеље Лепенског Вира?

- Попут отровног паука, распредао је паучину стрпљиво, и дочекао је и тај час. По предању, то се збило пред крај лета, када рана јесења песма цврчка наговештава хладније доба, а тиме и хладнију воду. Врач је успео мало помало да нахушка цело насеље и уроти га противу Ока-из-вира. Једна клица у стању је цело житно поље да окужи, па је тако и цео Лепенски Вир устао противу доброга. Бела Пчела је по први пут осетила неодлучност што је рођена сестра немоћи. Њеног мужа, а оца Душе-без-гласа осудише на вечни прогон. Бела Пчела је била приморана да прихвати једногласно мишљење, и само је још у себи успела да заплаче, сузама које, питање је, да ли су икада престале да навиру у њој. Никада не признавши, Око-из-вира, ипак је био човек њенога живота. На протеривање, само је слегнуо раменима, погледом окрзнуо Белу Пчелу и са сином се без иједне речи, али уз дуги загрљај раставио. На изненађење свима, није пошао у брда некој другој заједници на понуду, већ се, очима не напуштајући сина, натрашке, отиснуо у воде

дунавске. Уместо низводно, његову главу само опажајући, селећи се из једног преко другог вира, узводно је заувек нестао из вида отац Душе-без-гласа. Недуго затим, онако малаксале воље и равнодушну према свему, зли врач је лако придобио за супругу и постао нови пророк, а заправо онај који одлучује. Заједно ће изродити ћерку, а име ће јој народ наденути временом по томе што никада није затварала уста, Бела Чавка. Оно бела дадоше јој, како је већ речено, зато што народ уме бити јако окрутан при давању надимака, а све мислећи на белу сову, пошто ћерка врача и Беле Пчеле ни ноћу није престајала да трабуња све саме бесмислице и речи лакше од перца једног тек рођеног птића, по роду ништа даљем од птица крешталица.

- Мора да је тешко поднео губитак животога оца неми малишан?

- Он је најтеже то примио, али у суштини ником није било свеједно. Одједном су корпе, иако крцате рибом, постале празне. Песме је престало међу људима, још се само који златогрли канаринац могао заплести у весели тон. Од-стене-сачињен потпуно је изгубио

радост саживљавања са вировима, постао је одједном сам, насукан у себе. Док је Душа-без-гласа непрекидно зурio у један па други вир, као из страха да му не измакне тренутак када ће из неког изронити и доскакутати на обалу његов отац, Од-стене-сачињен је био окренут леђима Дунаву. То није било из мржње према реци, већ је нешто друго обузимало пажњу овоме већ стасалом рмпалији, као пресликаној громади какав је био његов отац Од-стене-одваљен. На тренутке се чинило да му из ушију избија нека пара, а у очима да се скупља сав гнев света. Да је имала ноге, шума би се одавно надала на бег. Пошто такве ствари нису се обистињавале сем у машти, једног дана, кад не беше никога унаоколо, Од-стене-сачињен залете се и појури на шуму као да је у стању целу да је обухвати и сравни са земљом. Но, покосио је само једно стабло, тако силовито да се пресекло на месту корена и крошње. Дебло је набацио на раме и хитнуо га у Дунав. Без икаквог опроштаја, а камоли објашњења, зајахао је дебло и рукама се потпомажући, дохватио прве кружнице коју је јасно оцртавао најближи вир. С једног прстена на други, премештао се Од-стене-сачињен, а све узводним правцем у беспуће. Од тада

нико више није чуо за њега, као ни за његовог претходника, који истим путем отпловио је.

- *Души-без-гласа, несумњиво, самоћа беше суђена?*

- Отприлике. Све до дана када је на себи осетио кроз дах из дебла глас Безгодице, ако не рачунамо у говор споразумевање са шумским живуљкама.

- *Боље ишта него ништа...*

- Окружен златогрлим канаринцима наликовао је на распевани маслачак у покрету, и они су увек били при руци свом миљенику када га туга савлада, али било је тренутака када ни они нису могли имати већег утицаја на то крхко биће. Тада је седао на хридину, погнуте главе налик околним врбама, несразмерно мањи, разуме се, а поготову ако се узме у обзир његова фризура. Шишкице које су неравномерне дужине падале свуд око главе, неодољиво су подсећале на предивне слапове врба, сачињене од безброј нити орошених злаћано-зеленкастим листићима. Ти својеврсни водопади чинило се да извиру из саме воде покрај обала, па тако и из његове главе као да

су непрестано вијугале нове власи, при сваком покрету, као да му памет није никад мировала, него се расипа у зависности од теже којом му мисли теку. А лица драж ко би могао да опише? Ко да разлучи тај спој слатких и несрећних појединости на једном месту, ко да разабере шта је проистекло од очеве а шта од мајчине линије. Уз све то не заборавити и оно нешто јединствено и непоновљиво што се само прилепљује по неким законима звезда. Та и таква благодет лица поседује драж која виси о невидљивом концу, и када би се само један трзај мишића догодио, другачије би се све подесило у односу на првобитну слику, и тиме би нестао онај приказ вечне лепоте. Посматрајући га тако Безгодица, све је више разумевала његовог оца. Ако истина има само једно лице, онда лажи ништа друго не преостаје него да мења лица по потреби. А, то важи за маске и лажна чудеса којима се представљао зли врач. Док је на гребену будан сањао неразлучиви сан Душа-без-гласа, Ехо-од-светлости је све чинио како би задобио поверење свих мештана. Да би доказао своје моћи, донео је у село пар вучића. На опште запрепашћење, врач их је бацио у воду. Када су вучићи зајаукали, он их узе у наручје и од тада беху

припитомљени. Лаковерна створења суочена са смртном опасношћу, по први пут осетивши страх, обузе доживотно страхопоштовање према том покварењаку. Везао их је пред својом пећином на пропланку, и чекао на пород, како би целим селом посејао те донедавно потомке најсвирепијих крволока. Ако се у курјака могло изменити режање у понизно лајање, онда ће тек бити лак посао са људима, ликовао је.

- И даље остаје нејасно, зашто је бачено семе мржње, уопште гледано, међу људе? Како се то приметила клица која ће уродити мржњом према животу самом? Зар нису могли да владају мир и весеље у племену, и зар није могло да се настави започето благим и угодним путем пријатне трпељивости?

- На жалост, не. Јер одговор почива у питању да ли претерано осећајан човек мора да се одрекне слободе и мира да би послушао љубав што му се излива из срца. Најгоре од свега је што се на тај подухват обично, ако не и увек, одлучују оне најслабашније душице, и тако без икаквог отпора ступају пред свет, често суров да се то тешко може и замислити, и тиме себи одричу казну за коју они никако

нису били кадри да је поднесу. Такав је био непоколебљиве природе Око-из-вира, а по свој прилици, и млађани Душа-без-гласа ће наставити у стопу да га прати.

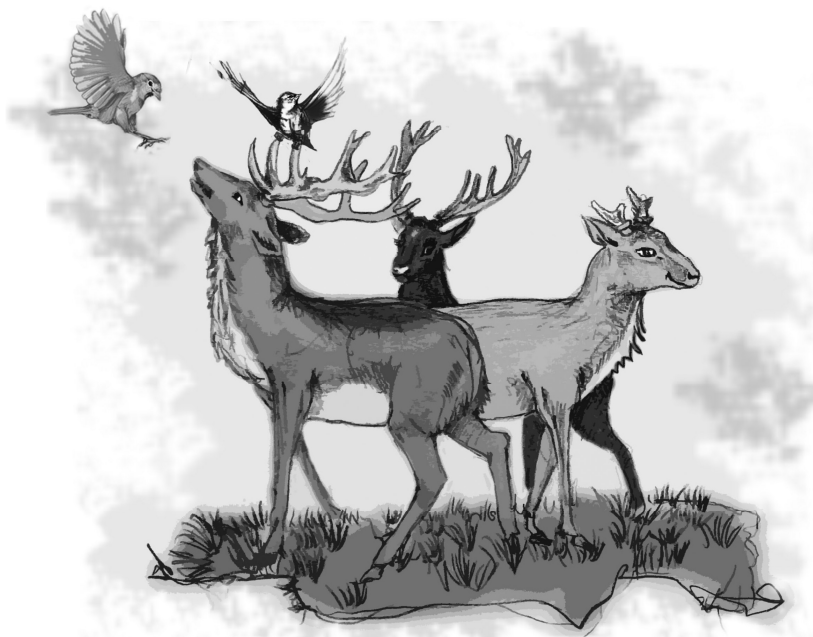
- Чини се да помоћи није било, чак ни уз највећу могућу жељу Безгодице?

- Безгодица се трудила кад год је то могла и како год је умела? Присетивши се како је сваке ноћи своје сину пред спавање испредала бајке, као плод сопствене маште, неретко је приповедала и Души-без-гласа пре него се враћао своје шатору.

- Вероватно јој нимало није било лако саставити причу, подесну за камено доба, када је имала итекако скучен избор како речи тако и технолошких ствари без којих је данас незамисливо и једну идеју саткати.

- Нимало није имала потешкоћа премда се потпуно уклопила у време и простор где се затекла већ поодавно. На пример, у причи о Трчку, Цврчку и Срчку, ништа није недостајало ни данашњем детету ни тадашњем изданку да разуме. Прича се дешавала у једној шумици када су ловци прекинули хајку, зачувши

из даљине повике својих жена. Они одложише копља и ножеве и пођоше својим кућама. Сем инсеката, гуштера и птица, једино су у животу остали Срчко, Трчко и Цврчко. То бејаху три лепа јелена.

Они изиђоше из својих скровишта да наставе своју младост, јер долазак пролећа најављивао је да се ловци неће враћати до следеће зиме. Срчко, најстарији од јелена, остао је да се бави домаћинством, да сакупља и испробава храну, док се она два дерана не сврте до поноћи у кућу. Цврчко се од малена шуњао

и прислушкивао шта то неухватљиво његовим рошчићима жубори горе по витим гранама. Мало помало, он савлада тај божанствени језик птица и коначно стаде с њима да се до у недоглед дошаптава. Најмлађи, богме и најнесташнији, још шупље главе, како јелени међусобно карактеришу балавце док им рогови не нарасту, умео је по читав дан да јурца по шуми без престанка. И тако, једном се догоди да баш тај најмлађи вртиреп звани Трчко, неопрезно упадне у речицу довољно хитру да може да га одвуче до оближњег језерцета, одакле сигурно не би извукао живу главу. Пуком срећом, туда је пролазио Цврчко и спазио брата у води како се зубима држи за корен једног стабла и нечујно и молећиво трепће. Цврчко је знао да риком неће постићи ништа, те он поручи својим птичијим другарима шта да пренесу најстаријем брату. Птице обавестише пред кућом цвркутом што су јасније могле Срчка, и он препозна опасност неку. Пратећи јато, стиже на место незгоде. Срчко саже главу скроз до речице и усиса у себе довољно воде да Трчко могаде да искочи из чељусти шумске успијуше. Срчко испусти воду натраг, далеко јој лепа кућа. Погледа љутито најмлађег брата, сажали се одмах потом, оте

му се и миг, те весело поцупкујући пођоше дому на вечеру, док је Цврчко предводио читав шумски хор на крилима. Чича мича и готова прича. Такве и сличне приче, његова главица слична врбама у заносу пролећа, гутала је као што се и дивље јагоде једу, целом шаком.

- Бајке, то је истина, могу послужити за прво детињство, али не и за његову преурањену младост. Његов дух, већ смо схватили да никада није успевао да се насити. На другој страни, врач је временом све више уводио страховладу у становништво.

- Тако је. Али, ништа није препуштала случају Безгодица. Имала је очи иза свакога ћошка. У стопу је пратила злог врача, и његово чекињаво лице, безнадно сиве боје као и олујни вихор који витлајући облаке прашине, надвикује питоми ветар, све бичује и утерује страх у кости. Довољно је била присебна да зна за намере његове подле с крајњим циљем да се ратосиља и малоба као једине препреке да му сутра Бела Чавка заузме место старешине племена. Но, врбино пруже и кад се посече, на истоме месту узраста нова млађа и здравија грана. Тако и шишке у

Душе-без-гласа и када би поткресивали, новом злаћано-смеђом бојом би се преливала и сјактала на Сунцу. Имала је у виду и оно најважније од свега, а то је одавно заборављена урођена сметња, односно (не)способност да се изрази. Колико му је то причињавало патње само он зна, али Безгодица беше неумољива у жељи то да некако барем ублажи. И, једнога дана, решење јој се указало само. Малени је цело преподне провео црткајући у песку разне троуглове по угледу на планину Трескавица с оне стране Дунава. Очаран тим геометријским обликом, изнова и изнова би исцртавао разнојаке троглове по угледу на Трескавицу. За сазнање, као у магли, провејавале су очеве речи, потребна је радозналост, али за велика сазнања неопходно је и чуђење. Међутим, испод троугла више као жврљотина у почетку, а временом све јасније, Безгодица је прокљувала шта то заправо Душа-без-гласа сачињава. Генијалан ум је осмислио, вероватно узимајући у обзир све теорије и искуства његовог оца и полубрата, први сплав. Дакле, повезујући једно уз друго дебло добио би се сплав. Геније као и сваки други незајажљив при самом процесу стварања који је једнак само још процесу рушења

када све као вулканска лава раствара и разграђује, није ту стао, већ је наставио да смишља како без људске муке, користећи ветар и благодети природе, да направи превозно средство по води, и коначно оствари сан, а то је да оде у потрагу за својим оцем. И све би било као у бајци да из прикрајка опет није све посматрао зли врач. На срећу Безгодица је држала отворене очи и на потиљку. Спазивши да се врач примиче, па самим тим да се назире опасност да распозна шта то малишан цртка у песку, дунула је колико су то њене моћи дозвољавале у перце којим се служио у песку. Беше то перце златогрлог канаринца. Свим силама се напрегнувши, успела је да му толико занесе шаку да је цртеж моментално постао неразумљив. Зли врач је већ био примећен, али Безгодица је могла одахнути јер је на песку остала само жврљотина. Зли врач се само вештачки осмехнуо када је увидео да никаква тајна не почива под његовим сумњивим прстима. Обична играрија, закључио је и уз лаган заокрет нестаде како је и дошао.

- Лакше се дише. Да ли се то најављивао почетак неког новог периода? Ера првих пловила са једром?

- Нипошто. Ера знатно већег изума. Нешто без чега је данашње човечанство незамисливо. Наиме, када је врач већ довољно далеко замакао, уплахи- рени дечак је могао да спусти поглед на цртеж и шта је могао да спази: окрњени троугао. Не губећи време, као опаљен муњом неког просветљења, почео је да исцртава један до другог троуглове. Свакоме је бри- скао крак, теме или део крака, да би појединим тво- ревинама додавао и цртицу између кракова. Таква творевина од два крака са цртицом међу њима и данас је позната као...

- Слово А.

- Тако је. Наравно да није одмах могао схватити размере проналаска, штавише није ни гледао у будућ- ност даље од своје сопствене. Био је и више него узбуђен, јер је схватио да је коначно пронашао начин како може исказати себе, како се може изразити као постојано биће, и поруку кроз речи неке пренети, а да то не изискује глас. Првенствено је схватио да се комбиновањем углова с ове или с оне стране, служећи се повремено цртицама може доћи до читавог низа слова који означавају један глас. И, не само то. Спа-

јањем слова добијаће се речи, а склапањем речи добиле би се реченице и тако до у недоглед, док год неко има шта да каже.

- Како је то видела Безгодица?

- За то време, Безгодица је задивљено посматрала како се пред њом тренутно исписује историја света. За њу, тамо одакле је дошла то је била историја, али за њу овде и сада, то је била тек искра која ће одредити будућност. Није могла, а да му се не обрати. Похвалила је његову креативност, и ободрила га да настави напред. Рекла му је да је запис итекако драгоцен, јер су се речи мењале тумбајући се казивањем преко колена, принципом који је важио до тада. Временом се изобличавају и премећу у сасвим други смисао, понекад и непожељни, ослањајући се на дотадашњи усмени пут. Да би истина била очувана и документована, неопходан је запис. Затим му је дашком из свог дебла нежно помиловала шаку још увек за песак приљубљену, и почела лагано да му пирка у златно перце као у једро што је испрва био осмислио за дунавско пловило. Од почетног слова А, тако се зачеше још неколика словца, и обоје бејаху узбуђенији

него што су икада то били у животу. Заједно су кројили људску судбину, опет неком чудном судбином прозвани, она из будућности и он из прошлости, а све укупно сплетени у садашњици. Данима идућим допуњавали су словни низ, и све мање комуницирали на глас, ако се то тако уопште могло назвати с обзиром на то да их нико није могао чути. Песак им је постао полигон играња са цртицама правим, кривим и заобљеним. Сваким смирајем дана пребрисавали су свој полигон и растајали се ћутке, али с песмом у срцу. Половину дана је проводио и даље са својим птичицама, а другу са перцем међ прстима.

- Шта је даље намислио Душа-без-гласа? Да ли је увидео неку ширу примену првога писма? Ако јесте, како то предочити оном злотвору од самољубивог врача?

- Како смо поменули још с почетка да је за разлику од вршњака био увелико испред свих по зрелости, то није морало да се односи баш на све. Детињство као и свако друго доба, вапи просто само од себе да све што иде са њим, све и прође. Тако је и у главици Душе-без-гласа још увек све наликовало

игри, па и ово ништа више за њега није значило до словна слагалица. А, игра као игра, досади кад тад, те се пажња пренесе на неку другу страну. Сада је знаковни запис пожелео да примени на песму златогрлих канаринаца. По шумском тлу је сакупљао отпале парчиће брезове коре и оштрим коштанним иглицама је урезивао неки само њему знан нотни запис. Те коре је доносио кући, и слагао их на посебно место. Уметник по рођењу, као и сваки други када је у заносу, постаје расејан и надасве несмотрен. Није био довољно обазрив и начисто је заметнуо да није сам на овом свету, а посебно код куће. Прва га је разоткрила Бела Чавка. Пошто никада није заклапала уста, мала крешталица је целом селу расула причу у погрдном тону, како њен шашави полубрат више не прича сам са собом, дрвећем и птицама, већ је почео да краде речи од дрвећа и доноси кући.

Мештани су по први пут једнодушно стали на страну Душе-без-гласа, јер толико ипак нису били шенули да допусте да их сада и наследница зле крви кињи. Одавно су се покајали што отераше Око-из-вира, али беше касно када је зли врач увео строгаћу. На побуну се чекало, али није имао ко да стисне песницу и устане против врача, који је претио разним вишим силама и

магичним предметима. Осим жртвеника по домовима и клањања наметнутим божанствима, увео је и клањање њему самом. Према свима се опходио као према својим поданицима, који су редом прихватили ту омаловажавајућу дужност да му се клањају до колена када га угледају.

- Просто је невероватно да је Бела Пчела остајала и тада по страни?

- Донекле треба схватити сиротицу, само ако се присетимо Од-стене-одваљеног. Ако га је ичега било срамота то су биле његове огрубеле руке. Њима се никада, ама баш никада није дотакао лица вољене. Сматрао је своје ручерде недостојним њене величанствености. По венчању унео је преко прага шатора, што је надаље почесто радио где год би се задесили, а никога није било у близини да их посматра. Носио ју је у рукама и она се осећала све време као да лети. Касније, у браку са Оком-из-вира имала је, опет, сасвим другу врсту исказивања љубави. Он је дотицао својим нежним рукама по лицу, и то некако испитивачки, као да никада себи није могао одагнати сумњу да ли се ради о нестварном бићу или жени која је свим

срцем само њему припадала. Длановима би затим неповерљиво прелазео на косу, да би се са потиљка надолу, расипала кроз прсте му, као вода потекла из спојених им погледа. Око-из-вира ју је дословно носио очима, и она је, ослобођена гравитације, при сваком покрету имала утисак да лебди. Тек када га је отерала од себе и сина, допустила да завлада мржња какву осети заслепљена гомила према одбаченима, она је стала на земљу и покајала се. Тако приковану лако ју је приграбио зли врач. Он ју је у свему спутавао, потискивао, тако рећи, закуцавао ју је под земљу. Поглед јој се све ређе дизао од пода, видно посрамљеној пред собом и светом. Услед слабости да то призна, помало и зато што је било касно да се ишта промени и врати у првобитно стање, препуштала се да њом и свим њеним руководи све самоуверенији зли врач. Одрешених руку, њему више ништа није стајало на путу да оствари све своје гнусне планове. Убрзо је оформио и своју гарду сачињену од неколико одабраних и привржених житеља. По лицу их је ишарао разним бојама, исцртао им свакојакe шаре, и самим тим су уносили страх у кости мештанима где год се појавили, невезано за доба дана. Као изговор на пи-

тања зашто му је потребна заштита наоружана копљима, он би одговарао да је то за добро свих, јер се никад не зна хоће ли и када напасти село неко од дивљачких племена, којих има и претиће док је света и века. Ти заштитници нису били никакви ратоборни јуришници, већ старе добре комшије, наивне као и остатак живља. Међутим, село није могло, а да не примети извесне промене у њиховом односу са осталима, када су постали свесни да у другима изазивају страхопоштовање онако нашкрабани као са тетоважама по образима, челу и телу. Зато су мештани овога пута били довољно присебни. Јер, Душа-без-гласа није причао сам са собом, већ сам у себи. Природу је волео, што је знак његове доброте. А, коре са извесним натписима су их више него заинтересовале. Мало помало, радозналост им поста неподношљива, те се одлучи један од свих да му приђе и упита га за садржај на брезовим корама. Знао је да од дечака не може добити одговор, али је ипак понет неком вером у чуда, прозборио то питање на глас. То се догодило у близини шумарка. Душа-без-гласа није осетио никакав страх, штавише, ова неочекивана пажња и добронамерно држање, га обрадоваше, те он поведе добро

познатог комшију до места где се свакодневно сретао са златогрлим канаринцима. Опазивши га са пријатељски расположеним гостом, птичице отпеваше једну песму добродошлице. Гост је посео недалеко од места где је обично стајао као диригент и бележник Душа-без-гласа. Јато птица, боље рећи, рој птичица тако је дивно запојао да се госту учини како и он губи тло под собом. Тада је приметио да сваки титрај, сваки завијутак песме, застајкивање и појачавање тона при појединим местима мелодије Душа-без-гласа записује на брезовој кори. Немоћан пред искушењима радозналости, примакао се малом композитору и блентаво проучавао нејасне жврљотине.

- На крају ће испасти да је партитура старија од првог писма?

- Зашто би то било чудно, када је опште познато да је човек после разних крикова и гласова, прво запевао, па тек онда наставши заједнички језик, реч по реч, поразговорио са ближњим. Уосталом, далеко од тога да су то биле и приближно ноте. То су биле најобичније куке, цртице, зарези, тачкице и њиховим комбинацијама настајали су знаци за бележење

мелодије које много миленијума касније постадоше познате и као неуме, претече нота. Најважније је бити обдарен слухом, а то је свакако био Душа-без-гласа, а очигледно и гост шуме. Убрзо затим, Душа-без-гласа је прионуо на подучавање госта примењивању неума. Тако је обучени гост, сав усхићен преносио на другог, онај на трећег и тако редом док готово цело село није постало музички потковано. Разуме се, све се то одиграло у најстрожој тајности, јер би свако одступање од задатих прописа, зли врач нештедимице казнио. Село је дисало као једно, вест о кретању врача била је у стопу извештавана. Једни су имали улогу извиђача, шпијуна тако рећи, а други оказивача, па све до организатора хора, који је своје пробе одрађивао у шумарку. Једино је Безгодици постало ускраћено кретање. Откад су вукови стасали пред пећином врача, обдарени ванредним инстинктом, они бејашу једина створења која су осећала њено присуство. Тада би урликали колико их грло носи, и да не би врачу ништа излагала сумњи, ограничила се била на шумарак. У почетку су сви били заинтересовани, али како природа није великодушна исто према свима, они мање обдаренији слухом остајали су

на стражи, а и по кућама, разуме се, како ништа не би постало сумњиво. Комшија је без имало муке прокљувио запис птичијег поја на брезовим дашчицама похађајући без уплитања часове маленог диригента. Тако је заузео улогу посредника између њега и музички неуких и недораслих љубитеља песме. У вече-черја би обилазио домове и шапатом разоткривао смисао квачица које су симболизовале силазни или узлазни ход мелодије. Иначе, Душа-без-гласа је компоновао праву малу химну природи, и ту је песму наменио за мајчин рођендан који је уједно важио и за празник Лепенског Вира. Тога дана спојиће људски и птичији хор у један и пред домом Беле Пчеле свечаном приредбом изненадити слављеницу. До тада се она мора одржавати у општем незнању, а када осване тај дан, више неће бити важно што ће зли врач сазнати за њихову својеврсну заверу, јер ће, напосто, бити касно да се било шта поремети.

- *Да ли је Безгодица била поносна на свога штићеника?*

- Итекако. Када није проводио време у шумарку заузет увежбавањем птичијег и људског хора, сваки

слободан тренутак је делио са њом. Ногу повијених пода се, допуштао је да му из дебла њен дах води руку, и по песку златним перцем обогаћује писмо, и на тај начин продужују преписку. Усвојили су само њима знано писмо, некакво универзално дописивање комбиновањем слова. Чудо једно, шта се све изродило из оног првотног троугла. Иако би по завршетку благонаклоности Сунчевог сјаја, брисао писане трагове њихових разговора, ни једно ни друго нису заборављали ништа од поменутог. Све ређе су причали, а све више разрађивали уметност писаног изражавања. Када би одлазио кући изнурен, једва вукући ноге, поново би му се придруживала она зајапурена златноруменкаста лопта од златогрлих канаринаца, и песмом га испраћала са гребена. Тада би се из дебла за оне са најоштријим чулом слуха, могао зачути звук сличан уздаху. То је Безгодица тужила за својим сином, и уз шум сувог лишћа крај Дунава призивала у сећање разливање таласа по шљунковитом жалу, не толико далеко географски гледано, колико безнадно временски отргнуто. Док су се над Лепенским Виром полако надвијале сенке, Трескавица је са друге обале реке

пружала своје краке као руке у таму нудећи свој неухватљиви загрљај.

- Да заокружимо, музичким дудуцима је преостало да остану при старом послу корпарења, али шта се дешавало са децом из читавог села?

- Корпарство је достигало врхунац умећа тих дана; од плетеног врбовог прућа, мајстори су превазишли ниске прагове заната, и одавно се издигли до сфера уметничког. Корпе нису више служиле изричито за радне прохтеве, оне су полако постајале тврдо плетиво, тако рећи за све. Од колевки за бебе у којима су их њихали родитељи, па све до саксија за цвеће сачињених тако што су у врбову крлетку набацивали живо блато, које би се слепљено па скорењено, изванредно понашало као коританце за земљу и неки украсан цвет за пред шатор. Деца су каткад помагала родитељима када им је то држало интересовање, али обично би по читав дан били предани, а чему другом до игри свакојакој и јурцању по околини. Једини деран који се прерано одметнуо у свет одраслих био је Душа-без-гласа, али њега, као да никада нико и није нигде сврставао. Можда, једино биће

које се такође није могло убрајати у уобичајене поделе била је Бела Чавка. Оно што ју је одавало, и ометало је при прикрадању, свакако је био крештав глас, али, чик, да је ко имао смелости од остале деце да јој пркоси и не прими у друштанце. Њена лакомост била је најочљивија у њеном погледу. Попут њеног оца, и њој се једно око увек сужавало при стварању какве сплетке. Деца би тада само жмиркала услед несналажљивости, и чинила шта им је заповедала та несумњиво главна претенденткиња на место Велике Богиње. Још од када јој је пропао план да од Душебез-гласа направи лудака, није налазила мира. Пошто јој тумачење неума никако није полазило за руком, одважила се на најбезобзирнији начин да га једном за свагда изврне руглу пред селом. Јено по једно дете почела је да притерује уза зид, и покушавала да искамчи било шта у њену корист. Безазлена дечица нису имала шта да признају, само су махала ручицама около и слегала раменима беспомоћно. Тада јој је синуло. Свуд наоколо, једва приметно, али осетно мање људи је било по насељу. На то питање већ су дерани имали одговор и то једногласан, у шумарку. Бела Чавка се одмах потом пришуњала, и на своје

одушевљење имала је и шта да спази. Оно што је изгледало као рај за чисте и неискварене душе, за оне којима је само пакост и зло смисао живота, било је пакао. Згађена свом том песмом и срећом опијеним људима, отрчала је право код свог оца до његове пећине где је обучавао своје верне чуваре. Његова се љутина не може речима описати, довољно ће бити ако се помене и то, да се нису разбежали само војници већ и његово сопствено дерле. Пошто је свет за њега престао да постоји, спустио се на земљу, и као отровни паук, по обичају, почео да распреда паучину гледајући у сеоске шаторе, обухватајући сваки шатор својим по први пут уједначено расколаченим очима. Није му много требало да повеже датум надолазећег празника и ову приредбу коју је схватао као личну заверу против њега и његових планова за будућност. Целе ноћи је остао будан, да би ујутру већ постројене војнике запрепастио умиљатим гласом, а још више питањем како се сналазе са плетењем корпи.

- Да ли је то врача преко ноћи дотакла муња људскости и доброте или га је напросто ошинуо гром коначног лудила?

- Ни говора. Када су осокољени војници тек почели да објашњавају нашироко како они баш и нису вични уметности корпарства колико њихове жене, врачев поглед стрељајући, поново им је утерао језу у кости. Вративши их у стварност, потерао их је да сместа доведу своје жене, али у строгој тајности. Од тада, војници су били задужени да пред пећином доносе врбово пруће, а жене су поседане на пањеве док год је било видеела, морале надљудским напорима да плету, како би стигле да заврше врачеву паклену творевину до задатог датума.

- Ако је од прућа, једино се могло радити о ломачи?

- Нагађање је и више него тачно овога пута испало. Ломача, али за кога? Два дана пре празника, паклена творевина је била завршена и корпарке су могле да одахну и врате се својим домаћинствима, наравно, претходно заклете на ћутање. То је била џиновска лопта пречника од скоро три човечије висине, густо испреплетаних решетки, са отвором од једног хвата замандаљеним вратанцима. Имао је врач читав дан да изложи свој злокобни план саблажњеним

војницима. Затим их је послао назад у село уз заповест да се понашају сасвим уобичајено пред другима до самог празничног дана. Заједно с њима, уз препреден израз срећног супруга, спустио се ка селу, и запутио се шатору Беле Пчеле.

- Да ли је Божиња приметила нешто чудно у његовом понашању с обзиром на инстинкт какав жене обично по природи дат поседују?

- Осим инстинкта, а то је врач итекако знао, жене поседују и необуздљиву склоност ка примању поклона. Лукавко је из своје пећинске ризнице жртвовао за ову прилику најлепше комаде накита, ко зна како, сакупљених из далеких крајева, и то огрлице и наруквице од опала, азурита, малахита и љуштура разнородних шкољки. Осим тога у у врећици за појасом, носио је и прах истуцане врбе која је, како поменусмо, служила као тинктура за смирење.

- Заиста несвакидашњи кавалер. Да се није побојао да ће се Бела Пчела толико распаметити када буде видела тако дивне поклоне, да ће јој требати средство за смирење?

- У дому Беле Пчеле све је одисало на спокој, ако се изузме крештање Беле Чавке које је уступило место нечему налик само сиктању попут змије. Али, мир и скрушеност у Велике Богиње никада нису довођени у питање, па ни тада. Упркос томе што је знала да је сутрашњи дан њен рођендан, нимало се није узбуђивала око тога зашто то нико не помиње и сви се понашају као да су начисто заборавили. Њена преданост другима била је далеко јача од жеље за сопственим истицањем. Те ноћи одушевљена накитом, заспала је лако, али не без оног истог сна, тако неодгонетљивог који ју је прогањао још од протеривања Ока-из-вира. Пробудивши се, дуго се јутром окретала на лежају, трудећи се да коначно допре до његовог смисла. То није био обичан сан, па да га подели, с било ким, а зашто не и са врачом, од кога бољег није било као тумача снова. Овај сан није имао садржај, те га није било лако ни превести. Док је превртала мисли, врач се изненада појави са тиквом врућег напитка, и она га дочека са осмехом. Безбрижно испивши надушак, не марећи за садржај течности, још једном се извалила на лежај и бацила у размишљање. Врач се и даље врзмао по просторији, једним оком пратећи

њену реакцију, и како ће деловати њен организам на сав прах који је претходно истресао из врећице у прокувану воду. Бела Пчела је осетила некакав дремеж с почетка, да би један кратак период провела као у магновењу. Изнебуха јој се у глави разбистри све и она докучи од чега је сан био саткан. То је био заправо сан о срећи. О најнеопипљивијој ствари на свету и животу уопште, сан о срећи. Хтеде да ускликне, али остаде без среће, јер ју је сан моментално опхрвао. Задовољни врач, добивши некако на висини, како какав горостас изађе пред шатор и рашири руке. На главном тргу већ бејаху сви, скупљени на једном месту, опкољени копљима ревносних војника ишараних застрашујућим тетоважама, који су од ране зоре доводили присилно све мештане укључујући и децу. По изласку Сунца, пропустили су само Душу-без-гласа да оде на уобичајено ходочашће према гребену, знајући да ће тамо остати како би дочекао људски хор и заједно са птичијим кренули око подне ка мајчином шатору.

- Како барем Безгодица није ништа предосетила да се спрема?

- Безгодица је била свим мислима управљена на оно што се дешавало на гребену и шумарку. Као и сваки душебрижник, када осети да је непотребан сваки савет и да све иде како ваља, она се повлачила и све више чезнула за својим домом. Као и Белу Пчелу и Душу-без-гласа, па мање више и цео Лепенски Вир што је прогањао из ноћи у ноћ тај чудесни сан о срећи, тако узнемирујући а опет тако нестваран, и њу је походио. Само што је она срећу сањала и по дану, и ни по чему га није разликовала од оног ноћног. Убијала би време збијајући шале на свој рачун тако што је бројала своје године. Ако просечна бака, мислила је, има 85 година, и почнемо јој бројати старост једну по једну, заморили би се; а шта би са њеним онда годинама, онда тек рекли. Читав један људски живот би био потребан да их неко преброји. Тако је налазила понекад разоноде, али не и утехе.

- Весело, нема шта. А, да ли је Душа-без-гласа коначно пребродио своју суморну замишљеност, да ли га је ова приредба и сама чињеница да нешто ствара развеселила?

- Он је чамио као и обично на свом гребену. Сећао се очевих речи, да вирова има од две сорте, као и косе у људи. Једни вирови што се спирално уврћу налик су локнама, и вечног су кретања, а други вирови изгледају као прамење врба, и ти се најбоље кроте, а тако и људи, уколико одуздају своје мисли постају сталожених и дела. На време посвршавајући све припреме, видно задовољан усклађивањем људског и птичијег хора, спокојно је ишчекивао поподневни час, и знак комшије да су сви размештени ваљано пред мајчиним шатором. Усредсређен на концерт, истиснуо је по први пут и најмањи глас у својој унутрашњости. Чак је извесно време начисто заборадио на блиско присуство Безгодице, и једино што је везивало та два бића, у дубоко снатрење запала, било је златно перо које је Душа-без-гласа вртео међу прстима. Упркос комешању народа, стиснутог пред шатором Беле Пчеле, чинило се да је цео Лепенски Вир опустео. Чак су и штенад вучија престала да кевћу; из неког непознатог нагона отиснула су се узбрдо ка родитељима горе на врачевом забрежју.

- Право правцато затишје пред буру. Шта ли је осмислио злоћа од врача кад се ни завијање дојучерашњих вукова није чуло?

- Вукови су заштитнички лизали младунце, целом површином тела трудећи се да заклоне у сенку та невина створења наспрам зверстава каква само људски ум, или боље рећи неум, може да изнедри. Два војника која су остала на пропланку без икаквог напора догураше до литице онај лоптасти кавез од густо плетеног пружа, и откотрљаше га до центра села. За то време врач је припремао тругластог облика повеће огњиште, укопано један хват, оивичено речним облацима. Унутар тог својеврсног жртвеника, нагомилао је прво танко пруже, па затим кратко грање да би напослетку прекрио све са подебљим цепаницама и гредама, поравнавши га са нивоом земље. Када су војници докотрљали на корак од огњишта тај циновски кавез, тако необјашњиво леп, а опет неизмерно сабласан када му се само замисли било каква другачија намена од оне украсне, врач се примакао мештанима. Војници су их поново окружили са копљима упереним у њих, и додатно сабили у гомилу тачно с једне стране кавеза, а наспрам оног жртвеника. Врач

је отворио вратанца, отвор се указа на плетеној лопти, и преко кавеза војници набацише крзнена платна с тим да су остала два простора непокривена, један на месту отвора, а други према мештанима. Пренераженој маси још увек није било јасно ништа, или се то њихов мозак борио последњим силама да оповргне оно што се наслућивало. Тада је врач издао наредбу да сви запевају оно што су и били намислили за Богињин рођендан. За трен се учини да ће женски део хора бризнути у плач, али сетивши се своје деце која би тиме била изложена опасности, суздржаше се. Хор је под боцкајућим шиљцима коначно био приморан да запева, и доброно увежбана мелодија, тако истоветна природном зову разли се околином. Бела Пчела је спавала дубоким сном, али цео шумарак разбуђен одједном толико очекиваном химном о непатвореној срећи распомами све и прекри небо златним иверјем. Ношени веселим цвркутом, златогрли лепенци зајездише по договору на речено место у сусрет хору с којим ће се стопити и на знак њиховог композитора и диригента отпочети заједничку песму. Међутим, пристодушна створења нису ни слутила да их тамо неће

чекати обећано, већ само диригент страшни у лику злог врача и поробљеног хора.

- *А композитор?*

- Композитор, наравно, да није био слеп у својој глувоћи. Цвркнут га је пренуо из привидног сна. Сместа се обратио Безгодици како би му барем она разоткрила шта се збива и откуд искрсну наједном промена плана. Када се дебло испразнило и она узвинула, већ је било касно. Кавез је испунио улогу савршене клопке, са њега беху збачена она крзнена платна и као одраз сунца што је ћутке сипало подневну јару високо понад њихових глава, канаринци су били заточени, и тек по које перце пропрхнуло би попут златне цедуљице узаман кроз решетке. Затворивши вратанца, врач је потпалио ватру, и спирала дима је већ наговештавала неку неприлику. Стога се Душа-безгласа, не чекајући Безгодицу да му обзнани о чему је реч, нећ надао у трк ка селу. Безгодица је била потпуно немоћна, и опхрвана страхом, остала је да лебди унезверено бацајући погледе по околини очекујући спас, као да га може призвати. Врач није чак ни тада допуштао хору да престане са песмом. Са

пропланка су и вукови почели да завијају, и та јадиковка помешана са молећивим цвркутањима златогрлих лепенаца чинила је праву демонску химну. Њој се једино радовао зли врач. Чак је и мала Бела Чавка постала сићушнија но обично, као да се у моменту покајала за све чиме је допринела да до овога дође. Она је утрчала под шатор код мајке, али пробудити Белу Пчелу након испијања онолике опијајуће дозе беше узалудно. Када се ватра разбуктала и претворила у праву сажижућу кресту која је претила и самом Сунцу да га опрљи, врач је заповедио да хор, не престајући с химном, откотрља кавез у пламени загрљај. Кавез је за тренутак почео да се креће да би одједном застао. То је Душа-без-гласа, док му је ватрени огањ заривао пламене зубе у врат, херојски гурао у супротну страну кавез. Испрва врач није могао поверовати својим очима да се један дечак може одупирати сили од целокупног становништва. Народ је заправо намерно посустајао и глумио да му се једнако супротставља онај с друге стране, гурајући мало напред, а двоструко више навлачећи кавез ка себи. Није било много потребно врачу да прокљуви заверу народа, као уосталом и својих поданика, јер су војници једнодушно

стали уз своје саплеменике одбацујући копља. Када се мали херој већ прилично одмакао уживљавајући се у некога неизмерне снаге, пришао му је са леђа и замахну руком да га удари. Тачно између ватре и Душе-без-гласа одједном се створи људска прилика, и над врачом се надви сенка дивовског раста. Док је врач долазио к себи, његову песницу веће беше шчепао у ваздуху Око-из-вира. Истог маха они с друге стране кавеза престадоше са својом невештом глумом гурања и навлачења, и почеше да поскакују од среће. Како је престала да постоји одупирућа сила, Душа-без-гласа паде у прашину. Војници дограбише она иста копља и притрчаше како би опколили врача. Слободних руку Око-из-вира подиже са тла свога сина, срећа одједном запахну и Безгодицу која се толико потресла да јој се чинило да би она ватрена креста намах згасла када би могла да испусти облак својих суза радости. Сада већ ослобођени златогрли Лепенци заједно са људским хором предаше се химни славља, а из шатора искрсну, трљајући очи, још увек у неверици да све што види није сан, Бела Пчела. Око-из-вира не испуштајући из наручја сина, полете ка њој и они убрзо постадоше једно, стопљени у срећи.

- Дакле, сан о срећи није пушта измишљотина, што се не би могло рећи да је задесило врача?

- Док су једни припремали слављенички обед, распирујући ватру и роштиљајући све залихе рибе, те постављајући столове спојене у круг у центру села, други су преправљали ону плетену лопту у облик пирамиде, правећи тако плетени шатор, подесан за пловећи затвор. Око-из-вира, који је дошао повезаним дебљима у сплав, којим се вратио из смера којим је давно био отпловио, решен да више никада не напушта најмилије, драге воље је препустио мештанима да чине с њим шта желе. Решеткасту пирамиду лијанама су причврстили за сплав, у њу благонаклоно сместили Ехо-из-тамнина, и подали га Дунаву да га носи низводно што даље је могуће. Корпари су још за растанак, упркос измореним рукама, пронашли још незнатно снаге како би му махали све док се није претворио у црну тачку заборава. На повратку у насеље, када су сви помислили да је изненађењима крај, однекуд се зачуо громогласан бат као да ка њима се устремљује чудовишни корак неземаљских бића. Страх је постајао само већи како се бука примицала, и прашина уздизала. Безгодица је са осмехом посма-

трала како се кришом осмехује Око-из-вира пуштајући вољене саплеменике да се последњи пут протресу. Тек када су угледали крдо огромних рогатих животиња какве су виђали само на страшним маскама врача, на чијем челу је јахао, као некада са лакоћом на деблу по Дунаву, Од-стене-сачињен, свима је лакнуло. То беше крдо припитомљених говеда, и када им је објаснио Око-из-вира да ће им уз њих бити лакше пшеницу и овас узгајати, цело насеље се прихвати у коло.

- Очигледно се још дуго неће нарушавати благостање међу Лепенцима. Једина особа, ако се тако може назвати, оста она несрећница у шупљем деблу заточена. Да ли је остала вечно осуђена да посматра туђу срећу, неуслишених жеља, сама са својим пустим сновима?

- Славље се пренело до дубоко у ноћ. Нико није марио више за време. Једино су две прилике, имајући то на уму, искрале се мимо пажње осталима, и упутиле ка гребену. Тамо су још из даљине могли спазити њен дом као мајушну фрулу, вапијућу за дахом спаса. Када су се примакли, Душа-без-гласа је показао оцу на

дебло, које се то само чинило да је шупље. Око-из-вира набра обрве и сву прозорљивост што имаде натера на очи. На трен се сину учини да је обневидео. Забринутост није оставила равнодушном ни Безгодицу, која се на још пола славља беше повукла у свој скромни кутак. Напослетку, када се учинило да долази к себи, он само даде знак сину као да жели рећи, опрости се са твојом душепазителком, јер је за то куцнуо час. Душа-без-гласа се примакну отвору дебља, и да не беше бучне тутњаве усталасаног Дунава, ка коме се окренуо из пристојности Око-из-вира, помислио би да је чуо прави правцати шапат иза својих леђа. Бесмислица, промрмља, и то што је пречуо приписа варљивом сијатељству Месеца. Душа-без-гласа се опростио од Безгодице са сузама у очима, и оставио јој за успомену у деблу златно перо. Последње што је видела на модром небу беше сребрна потковица, јер отац и син већ доброно беху навалили на дебло како би га откотрљали низ гребен. Усталасани Дунав као да никакве везе са мирним небом није имао, него је сопствену олују под водом усковитлавао. Под гребеном се отвори вир и попут ждрела у чиграстом окретању прими у себе оно дебло. По ишчезнућу,

ждрело се затвори, вода се примири и само сићушни
вир оста као отисак на истом месту где је Душа-без-
гласа доскора тражио на многа питања одговоре.

Белешка о писцу

Бранислав Јевтић је рођен у Београду, 1977. године, маја месеца, петка тринаестог, у пет до дванаест.

До сада је објавио збирке приповедака „Азкустично ИЖИЦАњарење“ (2004) и „Александар Велики“ (2014), романе „Мандрагора на орфанелу“ (2007), „Рујни Мраз“ (2009), „Кавез од златне чипке“ (2010), „Љубав у башти од стакла“ (2012) и „Г тачка“ (2013).

„Кавез од златне чипке“, „Љубав у башти од стакла“ и „Г тачка“ преведени су на италијански језик.

Збирку драма „Три белосветске хумореске“ објавио је 2015. године.

Живи и пише на релацији Београд—Смедерево.

www.branislavjevtic.com.

ШИП - Каталогизација у публикацији - Народна
библиотека Србије, Београд

821.163.41-93-31

ЈЕВТИЋ, Бранислав, 1977-

Сан на јави : бајка за одрасле - роман за децу /
Бранислав Јевтић ; [илустрације Јелена Стојковић]. -
Београд : Пешић и синови, 2016 (Београд :
Атеље Сава). - 142 стр. : илустр. ; 21 см. -
(Библиотека Ново доба / [Пешић и синови] ; књ. 14)
Тираж 300. - Белешка о писцу: стр. 141.

ISBN 978-86-7540-241-1

COBISS.SR-ID 223267852